

Research Paper

Institutionalized Representations of Black Baloch Women's Identity at the Intersection of Race, Gender, and Institutional Structures

Mahsa Larijani^{*1} , Zahra Mirhosseini² , Atiye Narouei³

¹ Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran, m.larijani@alzahra.ac.ir

² Associate Professor, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran, z.mirhosseini@alzahra.ac.ir

³ Ph.D. Student, Cultural Sociology, Faculty of Literature and Human Studies, University of Isfahan, Isfahan, Iran, atiyengarouei28@gmail.com

[10.22080/ssi.2025.29079.2274](https://doi.org/10.22080/ssi.2025.29079.2274)**Received:**

April 23, 2025

Accepted:

July 8, 2025

Available online:

March 5, 2026

Keywords:

Racial Discrimination, Black Baloch Women, Social Institutions, Caste System, Racial-Gender Identity

Abstract

Objectives: The present study aims to represent the constructed identity of Black Baloch women residing in the southern part of Sistan and Baluchestan Province and analyze the process of identity formation at the intersection of race, gender, and the caste system.

Methods: This study employed a qualitative method and a grounded theory approach. In-depth, semi-structured, and purposeful interviews were conducted with 26 Black Baloch women residing in the cities of Chabahar, Nikshahr, and Iranshahr, ensuring maximum diversity. **Results:** The identity of Black Baloch women has been negatively represented due to the legacy of slavery and historical exploitation of their ancestors, race- and color-based stereotypes, and the pre-existing hierarchical order among the Baloch people. Social and cultural institutions within the Baloch community have played a central role in reproducing racial stereotypes. Consequences of this condition include gendered exploitation, physical and psychological violence, sexual abuse, restrictions on marriage and unstable inter-caste marriages, deprivation of social mobility, and lack of access to equal opportunities. In response to this situation, participating women have adopted various strategies, such as conciliatory, egalitarian, confrontational, and fatalistic approaches. **Conclusion:** The results of this study indicate that an institutionalized, intersecting identity, shaped by race, gender, and other hierarchical structures of dominance, has led to diverse experiences of discrimination and deprivation. However, this identity is fluid. Participants who adopted an egalitarian approach are striving to transform their identity by altering their social, physical, and economic status. In contrast, adopting the other identified approaches in the study has resulted in the reproduction of a subordinate "Black Other" identity, further institutionalizing their experiences of discrimination.

*Corresponding Author: Mahsa Larijani

Address: Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

Email: m.larijani@alzahra.ac.ir

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

2538-3612 © The Author(s)

Published by University of Mazandaran

Extended Abstract

1. Introduction

The present study aims to demonstrate how the institutionalized representation of the identity of black Baloch women is formed at the intersection of race, gender, and institutional structures. These women, who currently live in the southern cities of the country, including Sistan and Baluchestan province, are the survivors of people who were brought to Iran in the past as slaves from different countries. These women are still considered a separate and subordinate class according to the cultural beliefs of the Baloch people. This is due, on the one hand, to the history of forced migration and enslavement of their ancestors, and on the other hand, to the existence of a caste system in Balochistan. Although these individuals have assimilated into Baloch society over time, speak the Balochi language, and their customs are the same as those of the Baloch people, they are still considered a separate ethnic group, and strict social rules, including the prohibition of marriage with them, are enforced by other Baloch groups.

2. Methods

The research is qualitative and follows a grounded theory approach. The statistical population of this study consists of individuals who, in their initial introduction, identified themselves as women, black immigrants, and of low social status and position. Due to the difficulty of accessing participants, the snowball method was initially used. Then, based on the criteria and standards of sample selection, the purposive and convenience sampling method was employed. The number of participants in this study included 26 women between the ages of 17 and 70, who were selected from

the three cities of Chabahar, Nikshahr, and Iranshahr. The reason for the researcher's selection of these three cities is the greater prevalence of the research topic, as well as the residence of the participants in this region, and the lack of research in these areas.

3. Results

The findings of this study indicate that several factors, including the structural poverty of the participants, such as the lack of alternative employment, lack of support, institutionalized discrimination, slavery, and colonialism, are the main reasons for the formation of these women's identities. We also found that these women have adopted different strategies to deal with their constructed identity, including adaptive coping, confrontational coping, egalitarian coping, and fatalistic coping. This study showed that the representation of the identity of black women has had several consequences for them, including gender exploitation, physical and psychological violence, sexual exploitation, lack of access to equal opportunities in childhood, limited and unstable out-group marriages, and classlessness.

4. Conclusion

The central core of this research is the fluid identity construct, which means that black Baloch women's identities have been subject to ups and downs depending on whether they are in favorable or unfavorable conditions. This study gained a deep understanding of the challenges that black Baloch women face daily. Zat/caste is one of the most important issues in their lives. These women receive messages related to their identity from childhood. They learn how to live adaptively among different groups and at the same time not forget their place as a

servant woman. All these women considered themselves Baloch, but Balochs who are different from others, so they identify with their Baloch identity and, at the same time, are harmed due to their servant/black identity. This research showed that the racist beliefs and discriminatory behaviors of the dominant groups in the studied society are understood, and the identity of these individuals is constructed during social processes related to discrimination and marginalization. Identity for them means the imposition of racial-gender oppressions by the dominant Baloch groups, and this institutionalized identity is also influenced by the context of exploitative relations of the dominant groups with their previous generations. The findings showed that pre-existing social structures and long experiences of domination and subjugation create the basis for this identity construction, which the participants also acknowledged. Strategies for dealing with this identity showed that most participants adopt an egalitarian position in their minds or even in their actions and face this situation with a critical attitude; this view has led them to take measures to reduce the pressure caused by gender-racial discrimination. In

fact, the intersecting experiences in their daily lives reflect oppressive systems, and the harms caused by identity have strengthened the feeling of non-belonging in them; therefore, they try to connect and integrate into dominant groups.

Funding

There is no funding support.

Authors' contribution

The first author was responsible for writing the article, guiding and supervising the research process, and is the corresponding author of the article. The second author was the research advisor and was responsible for controlling the codings and reviewing the article, and the third author was responsible for collecting data in the field and initial coding.

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We would like to express our gratitude to all the women who contributed to the advancement of this research by participating in this research and answering the researcher's questions.

علمی پژوهشی

بازنمایی نهادینه‌شده هویت زنان سیاه بلوچ در تقاطع نژاد، جنسیت و ساختارهای نهادی

مهسا لاریجانی^{۱*}، زهرا میرحسینی^۲، عطیه نارویی^۳

^۱ دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران، m.larijani@alzahra.ac.ir
^۲ دانشیار گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران، z.mirhosseini@alzahra.ac.ir
^۳ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران، atiyenarouei28@gmail.com

 [10.22080/ssi.2025.29079.2274](https://doi.org/10.22080/ssi.2025.29079.2274)

چکیده

اهداف: پژوهش حاضر با هدف بازنمایی برساخت هویت زنان سیاه بلوچ ساکن در جنوب استان سیستان و بلوچستان انجام شد و فرآیند ساخته‌شدن این هویت در تقاطع نژاد، جنسیت و نظام کاستی مورد واکاوی قرار گرفت. **روش مطالعه:** این مطالعه به روش کیفی و با رویکرد نظریه داده‌بنیاد انجام شد و با ۲۶ زن سیاه‌پوست بلوچ که ساکن شهرهای چاب‌هار، نیکشهر و ایران‌شهر بوده‌اند، مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختاریافته، هدفمند و با رعایت حداکثر تنوع انجام شد. **یافته‌ها:** هویت زنان سیاه بلوچ به واسطه نظام برده‌داری و استثمار تاریخی اجداد آن‌ها، کلیشه‌های مبتنی بر نژاد و رنگ پوست، نظم سلسه‌مراتبی ازپیش‌موجود در میان بلوچ‌ها به شکلی منفی بازنمایی شده است. در این خصوص نهادهای اجتماعی و فرهنگی موجود در جامعه بلوچ‌ها، نقشی محوری در بازتولید کلیشه‌های نژادی داشته‌اند. پیامدهای این وضعیت شامل استثمار جنسیتی، خشونت‌های فیزیکی و روانی، بهره‌کشی جنسی، محدودیت در ازدواج و ازدواج‌های ناپایدار برون‌کاستی، محرومیت از تحرک طبقاتی و فقدان دسترسی به فرصت‌های برابر بوده‌است. در برابر این وضعیت، زنان مشارکت‌کننده راهبردهای همچون سازش‌گرایی، برابری‌گرایی، مقابله‌گرایی و تقدیرگرایی را اتخاذ کرده‌اند. **نتیجه‌گیری:** نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هویت نهادینه‌شده متقاطع، به دلیل نژاد، جنسیت و سایر ساختارهای سلسه‌مراتبی موجب تجربه انواع مختلفی از تبعیض و محرومیت شده است. اما این هویت از سازه‌های سیال برخوردار است، مشارکت‌کنندگانی که رویکرد برابری‌گرایی را اتخاذ کرده‌اند در تلاش هستند تا با تغییر در موقعیت اجتماعی، ظاهری و اقتصادی، سبب تغییر در هویتشان شوند؛ در مقابل اتخاذ رویکردهای دیگر شناسایی شده در این پژوهش، منجر به بازتولید هویت مادون و دیگری سیاه می‌گردد و تجربه تبعیض برای آن‌ها نهادینه می‌سازد.

تاریخ دریافت:

۳ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۷ تیر ۱۴۰۴

تاریخ انتشار:

۱۴ اسفند ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

تبعیض نژادی؛ زنان سیاه بلوچ؛ نهادهای اجتماعی؛ نظام کاستی؛ هویت نژادی-جنسیتی

* نویسنده مسئول: مهسا لاریجانی

آدرس: گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، ایمیل: m.larijani@alzahra.ac.ir، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.

این مقاله با دسترسی آزاد تحت مجوز بین‌المللی کربن کامنز از نوع نسبت‌دادن-غیرتجاری-بدون انشقاق ۴/۰ است.

ناشر: دانشگاه مازندران © نویسنده(گان) ۲۵۳۸-۳۶۱۲

۱ مقدمه و بیان مسأله

یکی از بنیادی‌ترین پرسش‌ها در زندگی فردی و اجتماعی افراد، پرسش از هویت و کیستی است که برای ادامه بقا و تداوم زندگی اجتماعی، امری ضروری است. هویت به درک و تلقی مردم از اینکه چه کسی هستند و چه چیزی برایشان معنادار است، اشاره دارد. هویت، افراد و اقوام و ملت‌ها را از یکدیگر متمایز می‌سازد و درون فرد، احساس تعلق به جامعه خویش را ایجاد می‌کند (قائم مقامی و قاسمی، ۱۴۰۱). بر اساس این، افراد همواره جویای کشف هویت خویش بوده و همواره در خصوص جایگاه خود در این عالم پرس‌وجو می‌کنند (سلطان پور و همکاران، ۱۴۰۰: ۹۳).

هویت رابطه نزدیکی با فرهنگ دارد؛ چراکه باورهای درونی و رفتارهای بیرونی افراد در جامعه و خانواده را در بر می‌گیرد و نقش‌های اجتماعی نیز بر همین اساس تعیین می‌شوند. هویت‌یابی افراد در نهاد خانواده تحت تأثیر عوامل متعددی است که شامل جامعه‌پذیری جنسیتی، مذهب، پایگاه اجتماعی و اقتصادی، نژاد، دین و ملیت است. در این پژوهش آنچه با هویت زنان ارتباط نزدیکی دارد، نژاد است؛ زیرا به عقیده کرنشاوا (1989) وقتی هویت جنسیتی و نژادی با یکدیگر ادغام می‌شوند، تجارب افراد متفاوت می‌شود. مصادیق این ادعا، زنان سیاه در ایران و به‌طور خاص در بلوچستان است که قرارگیری در موقعیت چندگانه زن بودن، بلوچ بودن و سیاه بودن سبب شده است که تجارب آنان نسبت به سایر خانواده‌ها در بلوچستان متفاوت باشد؛ زیرا سیاه بودن بر چگونگی پاسخ به پرسش‌های هویتی اثر می‌گذارد (Rogers, 2016). زنان سیاه در بلوچستان که از آن‌ها با عناوینی مانند "مولد" و "غلام" یاد می‌شود، درواقع بازماندگان مردمانی از کشورهای مختلف قاره آفریقا هستند که در تاریخ برده‌داری ایران، به‌عنوان برده به صاحبان خویش

خدمت می‌کردند (مرتضوی، ۱۴۰۰؛ میرزایی، ۱۴۰۲). این زنان در حال حاضر نیز طبق باور فرهنگی مردم بلوچ، به‌عنوان طبقه‌های جدا و فرودست در نظر گرفته می‌شوند. این امر از یک طرف ناشی از تاریخ مهاجرت اجباری و به بردگی گرفته‌شدن اجداد آن‌ها و از طرفی دیگر ناشی از وجود نظام کاستی در بلوچستان است (شهشهانی، ۱۳۸۸، توسلی و بامری، ۱۳۹۴). این افراد با اینکه طی گذشت زمان با جامعه بلوچ همسان‌سازی شده‌اند و به زبان بلوچی صحبت می‌کنند و آداب و رسوم آن‌ها با مردم بلوچ یکسان است (Ahmed, 2017 & Khan, 2017؛ میرزایی، ۱۳۹۷)، هنوز هم در روستاها و شهرهای کوچک معمولاً در محله‌های جدا زندگی می‌کنند؛ این محله‌ها در نزد مردم بومی به "محله غلامان" معروف است (بلوکباشی، ۱۳۹۹) و برخی قوانین منع مراد و عدم امکان ازدواج برون‌گروهی علیه‌شان اعمال می‌شود. در بسیاری مناطق آن‌ها همچنان مانند گذشتگان خود "غلام خانه‌زاد" هستند که صاحبانی دارند. آن‌ها برای صاحبان خود در ازای مراقبت‌های ابتدایی مانند جایی برای خوابیدن، لباس و غذا خدمت می‌کنند. درواقع آن‌ها خدمتکاران بدون مزد هستند (مبارکی و محدثی، ۱۳۹۹). آن‌ها معمولاً از طرف جامعه از کودکی می‌آموزند که نسبت به دیگران در موقعیتی پست‌تر قرار دارند و این هویت تا بزرگسالی نیز به آن‌ها نسبت داده می‌شود؛ مرور ادبیات تجربی در این مقاله نشان می‌دهد که پژوهش‌های مرتبط با هویت نژادی - جنسیتی مسائل مختلفی را مورد مطالعه قرار داده‌اند؛ راجرز و همکاران^۲ (2022) به ارجاع دختران به مو، برای نشان دادن واقعیت‌های تبعیض در تقاطع نژاد و جنسیت اشاره می‌کنند. ملچرتز^۳ (2021) بر هم‌زادپنداری و زندگی بین فرهنگی زنان سیاه اشاره می‌کند. اکسلسون و رانگدال^۴ (2020) به بهره‌کشی به‌واسطه تنوع نژادی می‌پردازد، میمز و ویلیام^۵ (2020) شکل‌گیری هویت به‌واسطه پیام‌های

⁴ Axelson & Ragdahl

⁵ Mims & Williams

¹ Crenshaw

² Onnie et al

³ Melcherts

۲ پیشینه پژوهش

بررسی تحقیقات انجام‌شده در منابع معتبر در خصوص موضوع تحقیق نشان می‌دهد که تحقیقات چندانی در رابطه با بازنمایی هویت جنسیتی زنان سیاه بلوچستان انجام نشده، از این رو پژوهش‌هایی که به موضوع این تحقیق نزدیک هستند نیز مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

محمدحسن و اوریوئی (۱۴۰۳) در پژوهشی کمی با عنوان "نابرابری و درهم‌تنیدگی هویت‌های جنسیت و قومیت در ایران" از طریق داده‌های پیمایش ملی از کل استان‌های کشور مصرف کالاهای فرهنگی سال ۱۳۹۸ و طرح درآمد خانوارها (مرکز آمار) در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹، دریافتند که رابطه معناداری بین هویت قومی و جنسیت و دهک‌های پایین جامعه وجود دارد. بدین معنا که زنان غیرفارس نسبت به زنان فارس وضعیت بدتری از شکاف جنسیتی درآمد را تجربه می‌کنند. همچنین یافته‌ها نشان داد درهم‌تنیدگی هویت‌ها در ایران تأثیر بسزایی در میزان درآمد و نابرابری‌های اجتماعی دارد.

رئبسی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی کیفی با عنوان "مطالعه مشارکت سیاسی زنان بلوچ با توجه به قشربندی اجتماعی منطقه بلوچستان" از طریق روش نظریه داده‌بنیاد و تکنیک مصاحبه نیمه ساختاریافته و نمونه‌گیری هدفمند و مصاحبه با یازده زن و مرد بلوچ نشان دادند که مشارکت سیاسی زنان بلوچ، تحت‌الشعاع قشربندی‌های اجتماعی بلوچستان، قرار گرفته است. زنان بلوچی که به زات‌های بالا تعلق دارند، اعتمادبه‌نفس بیشتری برای حضور در اجتماع و مشارکت سیاسی دارند. آن‌ها همچنین از حمایت اجتماعی بیشتری برخوردار هستند. این در حالی است که زنان بلوچی که به لحاظ هویتی به زات‌های پایین تعلق دارند.

کلیشه‌های مدارس و رویدادهای تاریخی را مطرح می‌کند؛ ارگین^۱ (2021) بر تجربه احساس طردشدن با انگیزه نژادی در میان ورزشکاران می‌پردازد. در خصوص پژوهش‌های مرتبط با راهکارها نیز مکوی و همکاران^۲ (2024) بر تشکیل گروه‌های کانونی برای شفا، امنیت روانی و حمایت اجتماعی از زنان و دختران سیاه‌پوست تأکید می‌کنند. استوکس و همکاران^۳ (2020) بر افزایش آگاهی انتقادی زنان سیاه‌پوست از موقعیت متقاطع خود با حوادث مختلف تأکید دارند. آنچه پژوهش‌های خارجی بر آن تأکید دارند این است که هویت این افراد از یک سو با سنت‌های قومی و نژادی پیوند خورده و از سوی دیگر، سیاست‌های مرکزگرایانه و گفتمان‌های جنسیتی نیز بر آن تأثیر گذاشته است. اما در ایران پژوهش‌های موجود کم‌تر به بازنمایی و تحلیل این هویت‌های چندلایه و درهم‌تنیده پرداخته‌اند. بنابراین اهمیت این مسأله در این است که پرسش‌هایی درباره شکل‌گیری و بازنمایی هویت زنان سیاه براساس تقاطع نژاد و جنسیت را به شکل جدی‌تری مطرح می‌کند و فرآیند شکل‌گیری این هویت را در ایران مورد واکاوی قرار می‌دهد. با توجه به موضوعات مطرح‌شده، سؤال اصلی پژوهش ادراک بازنمایی نهادینه‌شده هویت زنان سیاه بلوچ در تقاطع نژاد، جنسیت و ساختارهای نهادی است و برای فهم هسته مرکزی پژوهش و درک این فرآیند به سؤالات زیر پاسخ می‌دهیم:

- ۱) زمینه‌ها و علت‌های شکل‌گیری هویت زنان سیاه بلوچ شامل چه مواردی است؟
- ۲) پیامدهای شکل‌گیری هویت برساخت‌شده زنان سیاه بلوچ چیست؟
- ۳) راهبردهای زنان سیاه بلوچ برای مواجهه با هویت برساختی چگونه است؟

^۴ برگرفته از زاده و زایش از بطن مادر، نوعی قشربندی اجتماعی در بین مردم بلوچ که از جهات بسیاری به نظام کاستی هند شباهت دارد (بلوکباشی، ۱۳۹۹).

^۱ Ergin

^۲ McCoy et al

^۳ Stokes

موقعیت تحت سلطه را در محیط کار تجربه می‌کنند. محققان با بررسی تجربیات چهار زن مربی سیاه‌پوست نشان دادند که گروه‌های مردم‌محور و قوم‌محور معمولاً در فضاهای عمومی ساختار قدرت غالب را حفظ می‌کنند، که این مسأله سبب به حاشیه رفتن، نامرئی‌شدن و آسیب‌پذیری زنان سیاه‌پوست می‌شود. آنان به‌واسطه نژاد خود در محیط کار با موقعیت دوگانه بیش از حد دیده‌شدن/و نامرئی بودن قرار دارند. بدین معنا که نژاد برای این زنان سبب می‌شود در موقعیت‌های مختلف تجربیات آنان کم‌اهمیت نمایش داده شود. یا به‌واسطه نژاد بیش از دیگران در معرض کنترل قرار بگیرند. همچنین یافته‌های رامدئو نشان داد از زنان سیاه‌پوست انتظار می‌رود در محیط‌های کاری فعالیت‌ها و مسؤولت‌هایی که توسط همکاران سفیدپوست آنان تعریف شده است، بدون پاداش و مزد به ثمر برسند.

بوید^۲ (2025) در پژوهشی با عنوان "جنسیت، نژاد و وقفه‌ها در جلسات دیوان عالی کشور" با استفاده از داده‌های جلسات دیوان عالی در ایالت متحده از سال ۱۹۳۹ تا ۲۰۲۲ دریافتند که شرکت‌کنندگان مرد سفیدپوست در جلسات، بیش از سخنرانان مرد سفیدپوست، سخنان سخنرانان زن رنگین‌پوست را قطع می‌کنند. یافته‌های این پژوهش هم برای نمایندگان و هم برای رؤسای جمهور صادق است، آن‌ها نشان دادند رفتارهای مغرضانه قطع‌کردن صحبت حتی در عمومی‌ترین و برجسته‌ترین محیط‌های سیاسی نیز رخ می‌دهد. زنان رنگین‌پوست، بیش از هم‌تایان مرد خود و نیز بیش از زنان سفیدپوست در معرض رفتارهای متعصبانه نژادی-جنسیتی در فضاهای سیاسی آمریکا قرار دارند.

دوهانی^۳ (2024) در پژوهش کیفی با عنوان "پرورش تغییر: انگیزه‌های زنان سیاه برای شرکت در تحقیقات مربوط به خشونت شریک زندگی" که از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته و عمیق با ۸ زن

اعتمادبه‌نفس و حمایت کم‌تری برای مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی دارند.

باقری و چاووشی (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای کیفی با عنوان "پایه‌های مدنی هویت ایرانی؛ بررسی هویت اجتماعی آفریقایی‌تباران در ایران" پرداختند که از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با ۴۶ زن و مرد سیاه در استان‌های جنوبی (هرمزگان و بلوچستان) و با در نظر گرفتن تفاوت‌های مکانی در شکل‌گیری هویت، در روستاها و شهرهای مختلف آن‌ها انجام شد. رویکرد این پژوهش نظریه داده‌بنیاد بوده است. این پژوهش نشان داد که احساس تعلق به هویت ایرانی در میان سیاهان جنوب کشور قوی است؛ به طوری که آن‌ها هویت آفریقایی خود را انکار می‌کردند و فقدان علاقه عاطفی به پیشینه آفریقایی خود کاملاً مشهود بوده است؛ که از دلایل اصلی آن پذیرش عمومی آن‌ها به‌عنوان جزئی از ایران و هویت ایرانی است.

رئوف ملایری و همکاران (۱۳۹۷) مطالعه‌ای با عنوان "نقش خانواده و مدرسه در شکل‌گیری هویت جنسیتی دختران" با روش کیفی و تحلیل محتوا انجام دادند. آن‌ها با ۱۷ مصاحبه نیمه ساختاریافته به روش نمونه‌گیری هدفمند با معلمان و فعالان حوزه روان‌شناسی در شهر تهران دریافتند که خانواده و مدرسه از اصلی‌ترین نهادهای شکل‌دهنده هویت جنسیتی هستند و برقراری تعامل مناسب بین این دو نهاد از عوامل ضروری در شکل‌گیری هویت جنسیتی است؛ چراکه موجب تربیت هماهنگ دختران و نهادینه شدن رفتار می‌شود.

رامدئو^۱ (2025) در پژوهشی با عنوان "داستان مربیان زن سیاه‌پوست از نادیده گرفته‌شدن در تقاطع‌ها: موانع و آسیب‌های روانی در محیط مدرسه" که به روش کیفی و روایت‌محور انجام شد. نمونه از میان زنان سیاهی انتخاب شد که در انگلیس زندگی می‌کردند و اذعان داشته‌اند که

³ Duhani

¹ Ramdeo

² Boyd

۱۳ تا ۱۷ ساله سیاه‌پوست انجام شد. تعداد نمونه ۱۴ مورد بود و در برخی موارد هم از نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که دختران سیاه‌پوست تا حدودی هویت خود را از طریق دریافت پیام‌های کلیشه‌ای از مدارس، همسالان و خانواده می‌سازند. به عقیده آن‌ها، مدارس، کلاس‌های درس، همسالان و خانواده‌ها محیط‌های اجتماعی مهمی هستند که بر فرآیند توسعه هویت تأثیر می‌گذارند.

۲٫۱ جمع‌بندی پیشنهادی

مرور مطالعات پیشین نشان می‌دهد که نظم سلسله‌مراتبی می‌تواند بر ایجاد یا جلوگیری از تشکیل حلقه‌های امن حمایتی اثرگذار باشد. همچنین مقایسه پژوهش‌های داخلی و خارجی نشان می‌دهد، برخلاف سیاهان در آمریکا، سیاهان ایرانی هویت آفرینایی خویش را انکار می‌کنند. همچنین یافته‌ها نشان دادند که سیاهان به نژادپرستی موجود در جوامع، نگاه انتقادی دارند و با ایجاد حلقه‌های حمایتی سعی در ایجاد فضای امن برای یکدیگر دارند تا استثمار و بهره‌کشی فضاهای غالباً سفیدپوست جلوگیری کنند. همچنین تصورات و برداشت‌های افراد جامعه و متغیرهای نژاد و جنسیت نیز نقش مهمی در روند شکل‌گیری هویت افراد دارند. هویت زنان سیاه با ویژگی‌های ظاهری آنان تعریف می‌شود و استانداردهای زیبایی جهانی که بر ویژگی‌های زنان سفیدپوست متمرکز است، تجربه آنان را از بدن زن سیاه به حاشیه می‌برد. نکته مهم این است که تحقیقات داخلی که بر زندگی سیاهان متمرکز باشد، بسیار اندک است و تجارب زیسته سیاهان در مواجهه با نژادپرستی در نظر گرفته نشده است. همچنین جنسیت نیز متغیرغایب این تحقیقات است. عمده تحقیقات صورت‌گرفته بر زیست مردان در زیر سایه نژاد متمرکز کرده است و تجارب زنان از زندگی در تقاطع نژاد و جنسیت نامرئی بوده است. در مجموع اگرچه در خصوص هویت جنسیتی و تجربه زیسته زنان سیاه‌پوست تحقیقات متعددی انجام شده است.

سیاه ساکن تورنتو در کانادا انجام شد. دریافت که نامرئی‌بودن تجربیات نژادپرستی و وفاداری نژادی آن‌ها و موقعیت به حاشیه رانده شده، آنان را در برابر قربانی‌شدن آسیب‌پذیرتر می‌کند، هویت متقاطع آن‌ها، بر تصمیماتشان در به اشتراک‌گذاری تجربه خشونت تأثیر می‌گذارد.

راجرز و همکاران (2022) در پژوهشی ترکیبی با عنوان "آن‌ها همیشه متوجه موهای طبیعی من می‌شوند: هویت، تقاطع و مقاومت در میان دختران سیاه‌پوست" را در ایالات متحده آمریکا مطالعه کردند. این پژوهش، کیفی و تلفیقی از روایت‌پژوهی و تحلیل مضمون بوده است. نمونه به‌صورت هدفمند انتخاب شد. این افراد که در مصاحبه گروهی شرکت کردند، ۱۲ دانش‌آموز دختر بودند. این دختران واقعیت‌های تبعیضی را که با آن مواجه شدند، برجسته می‌کردند و معتقد بودند هم‌زمان سیاه‌بودن و دختربودن چالش‌های خاصی را برایشان ایجاد نموده است.

اکسلسون و رانگدال (2020) پژوهشی با عنوان "اگر ما این کار را نکنیم، پس چه کسی این کار را خواهد کرد؟" انجام دادند که از طریق رویکرد کیفی و طرح تحقیق تجسمی انجام شد. محققین ۱۷ مصاحبه بدون ساختار به روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی با زنان سوئدی-آفریقایی سیاه‌پوست انجام دادند و دریافتند که زنان سیاه‌پوست در واکنش به بهره‌کشی و استثمار نژادی از آن‌ها، برای بقا به سمت ایجاد فضاهای امن درون‌گروهی جمعی خارج از سازمان روی می‌آورند تا از این طریق فضاهای امن برای یکدیگر ایجاد کنند.

میمز و ویلیام (2020) در پژوهشی با عنوان "آن‌ها به من گفتند که من چه کسی هستم قبل از اینکه خودم بتوانم بگویم" به دنبال چگونگی توسعه هویت قومی، نژادی دختران در جنوب شرقی ایالات متحده بودند. این تحقیق با استفاده از روش کیفی و مصاحبه نیمه ساختاریافته انجام شد. روش تحلیل داده‌ها نیز تحلیل مضمون بوده است، نمونه-گیری پژوهش، هدفمند و در میان دختران نوجوان

از طریق افراط‌هایی به شدت مخالف و قطبی‌شده خوب/بد، متمدن/بدوی، زشت/زیبا، قهرمان/شورور بازنمایی می‌شوند (Hall, 2006).

حال معتقد است هویت از این ناشی می‌شود که چطور نمایانده شویم یا چگونه می‌توانیم خودمان را نمایندگی کنیم، بنابراین هویت‌ها در درون بازنمایی می‌شوند، نه در خارج از آن. حتی اگر برخی از اجزای هویت ناشی از درهم تنیدن داستان باشد و تا حدی امری خیالی (همچنین نمادین) باشد، دقیقاً به همین دلیل است که این هویت‌ها در درون گفتمان‌ها ساخته می‌شود نه در بیرون، بنابراین باید آن‌ها را در مکان‌های تاریخی و نهادی خاص و در قالب‌بندی‌ها و رویه‌های گفتمانی خاص که توسط استراتژی‌های بیانی خاص تولید می‌شوند، درک کنیم (Hall, 2006).

درک باتلر^۴ از هویت هم در بردارنده رویکرد ساخت‌گرایی و هم پس‌ساخت‌گرایی است، برساخت‌گرایان معتقد هستند، هویت تا حدودی یک فرآیند بازتابی بین فرد و عملکرد اجتماعی است. هویت تغییرناپذیر نیست، اما در برابر تغییر مقاوم است، در واقع مبادله میان فردی آگاه از محدودیت‌های خود و اعمال اجتماعی هژمونیک است. در رویکردهای پس‌ساخت‌گرایی، هویت حتی به‌طور موقتی هم فرآیندی ثابت و پایدار نیست، بلکه همیشه در حال تبدیل‌شدن است. فانون (1967) عقیده دارد هویت مبتنی بر ارتباط شدید بین استعمارگر و مستعمره است. وی همچنین معتقد است امپریالیسم بر هویت افراد مستعمره تأثیر می‌گذارد.

دیدگاه دیگر، نظریه فمینیسم متقاطع است، تلاقی یا تقاطع یا چهارراه در ابتدا به‌عنوان مفهومی ارائه شد که هدف آن برجستگی نژاد یا ملیت بر هویت جنسیتی بود. ارائه این دیدگاه توسط زنان فمینیست سیاه‌پوست در نقد به رویکردهای فمینیستی بیان شد که تجربه زنان سفیدپوست از

باین‌حال به هویت متأثر از نژاد در ایران به خوبی پرداخته نشده است و حضور سیاهان در ایران برای غالب افراد امری ناشناخته است و در همان تحقیقات اندک نیز اشکال مختلف ستم‌های نژادی نامرئی بوده است. زنان سیاه در بلوچستان نیز متأثر از این مسأله هستند که باید مورد واکاوی بیشتری قرار گیرد.

۳ ملاحظات نظری

در پژوهش‌های کیفی، نظریه‌ها اساس پژوهش را شکل نمی‌دهند و همچون پژوهش‌های کمی از به روش قیاسی وارد میدان تحقیق نمی‌شود، بلکه برای ایجاد حساسیت نظری، از آن‌ها استفاده می‌شود به این معنا که نظریات همانند لنزهایی عمل می‌کنند که پژوهشگر از طریق آن‌ها درک کند که چه چیزی اهمیت دارد و در کجاها باید بیشتر تمرکز کند تا درک مفاهیم پنهان موجود در مصاحبه‌ها دست یابد. این نظریات مسائل را برای پژوهشگر روشن می‌سازند، اما مانع دیده‌شدن ابعاد دیگر پژوهش نمی‌شود. در ادامه به نظریاتی که موجب ایجاد حساسیت نظری شده‌اند، اشاره می‌شود.

هویت یکی از مهم‌ترین مسائل در حوزه علوم انسانی است. نظریه‌پردازان متعددی از جمله فوکو، آگامبن، باتلر، کرنشاو، فانون و هال به مسأله هویت‌های حاشیه‌ای و بازنمایی شده پرداخته‌اند. در دهه‌های گذشته نظریه بازنمایی^۲ در بخش مطالعات فرهنگی، به‌ویژه ادبیات پس‌استعماری، کاربرد فراوان یافته است. بازنمایی بیشتر از این دیدگاه مورد توجه قرار گرفته است که توصیف یا تجسم یک چیز درست و دقیق یا بازتابی تحریف‌شده از آن است یا معنای چیزی که پیش‌تر وجود داشته و توسط رسانه‌ها دوباره به نمایش درمی‌آید یا بازنمایی می‌شود (عضدانلو، ۱۴۰۰: ۱۰۷). به عقیده هال^۳ افرادی که به‌طور قابل توجهی با اکثریت متفاوت هستند، در معرض بازنمایی قرار دارند. آن‌ها

³ Stuart Hall

⁴ Judith Butler

¹ Foucault

² Representation theory

محقق؛ رواج بیشتر موضوع پژوهش و همچنین سکونت مشارکت‌کنندگان در این منطقه و عدم پژوهش در این مناطق است. مدت زمان هر مصاحبه از حدود سی دقیقه تا دو ساعت متغیر بوده است. مصاحبه‌ها به زبان بلوچی انجام و سپس توسط مصاحبه‌کننده ترجمه شد.

تأییدیه و کد اخلاق این مقاله از دانشگاه الزهرا به شماره ۱۴۳۰۰۷ دریافت شد و جهت رعایت اخلاقیات پژوهش به شرکت‌کنندگان در رابطه با موضوع تحقیق، اطلاعات کافی و کامل داده شده است. اصل رضایت آگاهانه در مسیر انجام مصاحبه‌ها رعایت شده است؛ به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که پس از پایان پیاده‌سازی داده‌ها فایل صوتی که با رضایت آن‌ها تهیه شده بود، از بین خواهد رفت. پیش از شروع مصاحبه یک فرد آشنا به منطقه و مصاحبه‌شوندگان برای جلب رضایت و تمایل مشارکت‌کنندگان برای مصاحبه، فردی را به- عنوان واسطه بین مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شونده انتخاب کردند و بعد از آنکه پژوهشگر با حفظ حد و مرزهای تعریف‌شده به مصاحبه‌شوندگان نزدیک شده است تا از کم‌ترین احتمال آسیب روحی یا فیزیکی به مصاحبه‌شوندگان جلوگیری شود.

قبل از شروع کار، روایی سؤالات مصاحبه توسط چند متخصص تأیید شد و سپس مصاحبه‌ها با سؤالات کلی و باز شروع شد؛ هر مصاحبه را بلافاصله پیاده نموده و پس از چند بار خواندن، با مشارکت‌کننده کنترل شد. جهت انجام تحلیل یافته‌ها از روش نظام‌مند اشتراوس و کوربین استفاده شد؛ ابتدا کدگذاری باز انجام شد و بعد از استخراج کدهای محوری برای پاسخ به سؤالات مصاحبه‌ها، براساس اشتراکات مفهومی، تعاملات و پیامدها، دسته‌بندی صورت گرفت و این مقوله‌ها با انجام مصاحبه‌های بیشتر تکمیل گردید و مقوله‌های جدید به آن اضافه شد. در پایان کار برای اعتبارسنجی ساختار بنیادی به‌دست‌آمده از مشارکت‌کنندگان این پرسش به عمل آمده است که آیا محقق برداشت درستی از صحبت‌های ایشان

ستم و تبعیض را به‌عنوان تجربه همه زنان در نظر می‌گرفتند، آن‌ها اظهار داشتند نظریات فمینیستی با محوریت تجربه زنان سفیدپوست و تعمیم این تجربیات به همه زنان، در درک پیچیدگی‌های قرارگیری در هویت‌های چندگانه غیرمفید هستند. آن‌ها معتقد هستند زنانی که دارای هویت‌های چندگانه هستند مثل زن سیاه، زن مهاجر و زن مسلمان که تجربه‌های متفاوتی از ستم و تبعیض دارند، در مطالعات هویت‌های چندگانه باید در نظر گرفته شوند. به عقیده کرنشاو (1989) متقاطع بودن برچندبعدی بودن تجربه زیسته افراد به حاشیه رانده شده تأکید می‌کند. کرنشاو استدلال می‌کند که زنان سیاه‌پوست به شیوه‌هایی مورد تبعیض قرار می‌گیرند که اغلب به‌طور منظم در مقوله‌های «نژادپرستی» و «جنس‌گرایی» نمی‌گنجد؛ یعنی زمانی که صحبت از نژادپرستی می‌شود تجارب و روایت‌های مردان سیاه اهمیت می‌یابد و زمانی که تجربه‌های جنسیتی مطرح می‌شوند، فقط بر تجارب زنان سفیدپوست تأکید می‌شود. بدین ترتیب زنان سیاه عامدانه هم در مباحث جنسیتی و هم از مباحث نژادی حذف می‌شوند (اسمیت، ۲۰۱۳).

۴ روش تحقیق

ناشناخته بودن زندگی زنان سیاه در ایران، استفاده از روش کیفی را تبدیل به امری ضروری می‌کند. به همین دلیل روش مورد استفاده در این پژوهش، کیفی و رویکرد آن نظریه داده‌بنیاد است. برای انجام این رویکرد از رهیافت نظام‌مند اشتراوس و کوربین استفاده شده است. جمعیت آماری این پژوهش افرادی هستند که در معرفی اولیه، هویت خود را زن، مهاجر سیاه‌پوست و دارای پایگاه و منزلت اجتماعی پایین معرفی کردند. به دلیل دسترسی دشوار به مشارکت‌کنندگان در ابتدا از روش گلوله برفی استفاده شد، سپس براساس ملاک‌ها و معیارهای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس استفاده شد. تعداد مشارکت‌کنندگان ۲۶ نفر بودند که از سه شهر چابهار، نیکشهر و ایرانشهر انتخاب شدند. دلیل انتخاب این سه شهر توسط

داشته است یا خیر؟ این پرسش از آن رو دارای اهمیت است که تأییدی بر اعتبار یافته‌های به دست آمده است.

جدول ۱. یافته‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

Table1: Demographic findings of participants

محل زندگی	تعداد فرزند	وضعیت تأهل	شغل	تحصیلات	سن	کد مشارکت‌کننده
نیکشهر	۳	متأهل	کار برای بانو	بی‌سواد	۳۰	۱
نیکشهر	۵	متأهل	کار برای بانو	بی‌سواد	۶۰	۲
نیکشهر	۵	متأهل	کار برای بانو	بی‌سواد	۶۰	۳
نیکشهر	۴	متأهل	کار برای بانو	بی‌سواد	۴۰	۴
چابهار	ندارد	مجرد	بی‌کار	پنجم ابتدایی	۱۷	۵
چابهار	۵	متأهل	خیاط	پنجم ابتدایی	۴۷	۶
چابهار	۶	متأهل	فروش غذا	دوم ابتدایی	۴۲	۷
چابهار	۴	متأهل	خانه‌دار	بی‌سواد	عدم اطلاع	۸
چابهار	۵	متأهل	مربی‌مهد	لیسانس	۴۴	۹
چابهار	۱	متأهل	خانه‌دار	یازدهم	۳۵	۱۰
چابهار	ندارد	متأهل	سوزن‌دوز	دیپلم	۲۷	۱۱
چابهار	۴	متأهل	خانه‌دار	پنجم ابتدایی	۳۸	۱۲
چابهار	۳	متأهل	خانه‌دار	دیپلم ناقص	۳۳	۱۳
چابهار	۵	متأهل	خانه‌دار	دوم ابتدایی	۴۹	۱۴
چابهار	ندارد	مجرد	بی‌کار	یازدهم	۱۷	۱۵
چابهار	۲	جدا شده	سوزن‌دوز	دوم ابتدایی	۴۵	۱۶
چابهار	۳	متأهل	خانه‌دار	بی‌سواد	۶۰	۱۷
چابهار	۳	متأهل	خانه‌دار	دیپلم	۴۸	۱۸
چابهار	ندارد	مجرد	خانه‌دار	سوم ابتدایی	۳۷	۱۹
چابهار	ندارد	مجرد	سوزن‌دوز	اول راهنمایی	۴۰	۲۰
چابهار	ندارد	مجرد	بی‌کار	دیپلم	۱۹	۲۱
چابهار	۸	متأهل	خانه‌دار	بی‌سواد	۶۴	۲۲
چابهار	۱۱	متأهل	پرستار بچه	پنجم ابتدایی	۵۸	۲۳
ایران‌شهر	ندارد	مجرد	عضو شورا	لیسانس	۳۹	۲۴
ایران‌شهر	ندارد	متأهل	سوزن‌دوز	لیسانس	۳۶	۲۵
نیکشهر	ندارد	متأهل	خواننده	بی‌سواد	۶۰	۲۶

کرده بودند که ۸ نفر از آن‌ها بی‌سواد، ۸ نفر دارای تحصیلات ابتدایی، ۳ نفر دیپلم، ۴ نفر دوره متوسطه دوم و ۳ نفر لیسانس هستند. از میان این زنان ۴ نفر در ازای دریافت هزینه‌های ابتدایی زندگی

همانطور که در جدول شماره یک آمده است، مشارکت‌کنندگان در این پژوهش ۲۶ زن بین سنین ۱۷ الی ۷۰ سال هستند، که همه آن‌ها در ایران متولد شدند، اما اجداد آن‌ها از آفریقا به ایران مهاجرت

میان این زنان، چهار نفر در نیکشهر، دو نفر در ایرانشهر و ۲۰ نفر دیگر در چابهار زندگی می‌کنند.

۵ یافته‌ها

مقولات مرتبط با بازنمایی هویت زنان سیاه بلوچ در جدول ۲، ارائه شده است.

به همراه خانواده خود در نزدیکی خانه افرادی که آن‌ها را صاحب خطاب می‌کردند، به‌عنوان خدمتکار زندگی می‌کنند. ۹ نفر خانه‌دار هستند، سه نفر بی‌کار، ۴ نفر سوزن‌دوز، ۱ نفر خیاط، ۱ نفر خواننده، ۱ نفر مربی مهدکودک، ۱ نفر پرستار بچه، ۱ نفر عضو شورا، ۱ نفر فروشنده غذای آماده بود. ۱۹ نفر از آن‌ها متأهل، ۶ نفر مجرد و ۱ نفر نیز جدا شده است. از

جدول ۲. مقولات مرتبط با بازنمایی هویت زنان سیاه بلوچ

Table 2: Categories related to the representation of black bloch womens identity

مفاهیم	مقوله فرعی	مقوله اصلی
احتیاجات روزمره، نداشتن شغل جایگزین، کار در ازای خوراک و پوشاک، نداشتن حامی، فقر و درماندگی	فقر ساختاری	علت‌ها و زمینه‌های شکل‌گیری هویت زنان سیاه
قدرت و امتیازات طبقه حاکم	تبعیض نهادینه شده	
پیشینه بردگی، استثمار توسط خان‌ها در گذشته	نظام برده‌داری و سابقه استعماری	
موی فر، رنگ پوست سیاه، فرم بینی متفاوت	بازنمایی‌های نژادی	
پذیرش نوکر بودن، اعتقاد به داشتن بانو و صاحب، طرد خودخواسته، عدم معاشرت و ازدواج برون‌کاستی	مواجهه سازش‌گرایانه	راهبردهای مواجهه زنان سیاه با هویت برساختی
خشم نسبت به هویت	مواجهه مقابله‌گرایانه	

برساختی، درگیرشان با افراد، دفاع مشروع		
اعتقاد به برابری و داشتن هویت یکسان با دیگران، تغییر ظاهر، سفید کردن پوست و صاف کردن مو، ازدواج برون‌کاستی، همبستگی با گروه‌های فرداست و بازاندیشی در روابط، گفت- وگو و تعامل	مواجهه برابری‌خواهانه	
اعتقاد به قسمت و اراده خداوند	مواجهه سرنوشت‌گرایانه	
کار بدون مزد یا ارزان،	استثمار جنسیتی	
خرید فروش زنان سیاه بلوچ به‌عنوان کالای جنسی شکنجه، تحقیر بدن، رنگ پوست و مو احساس سرخوردگی و یأس، سرکوب احساسات، غم‌واندوه	خشونت‌های فیزیکی و روانی و بهره‌کشی جنسی	پیامدهای هویت برساختی زنان سیاه
اجبار کودکان برای خدمت به با موها از طریق تنبیه بدن عدم تحصیل، فقر	عدم دسترسی به فرصت فرصت‌های برابر در کودکی	
جلوگیری از ازدواج با	ازدواج محدود و ناپایدار برون زاتی	

سایر طبقات، احتمال زیاد شکست و جدایی در ازدواج برون زاتی به دلیل حساسیت نژادی	
ثابت ماندن طبقه افراد تا آخر عمر جلوگیری از رسیدن به فرصت برابر	فقدان تحرک طبقاتی

۵/۱،۱ شرایط علی

علت‌های شکل‌گیری هویت در این پژوهش در چهار مقوله زیر طبقه‌بندی شده است:

۵/۱،۱ فقر ساختاری

برخی از افراد مشارکت‌کننده در پژوهش عقیده داشتند عوامل اقتصادی، تأثیر بسزایی در برساخت هویت آنان به‌عنوان "نوکر" و "غلام" داشته است، آنان اعتقاد دارند فقر و درماندگی، احتیاجات روزمره و نداشتن شغلی جایگزین، منجر به خدمت برای دیگران شده است که به‌مرور زمان این امر سبب شکل‌گیری هویت آنان شده است. مشارکت‌کننده شماره (۱۱) می‌گوید:

«من شنیدم قدیمی‌های ما برای اربابا کار می‌کردن به ما می‌گفتن نوکر، چون اون قدیما ما واقعاً هیچی نداشتیم، حتی برای خوردن کار می‌کردیم تا یه تیکه نون به خودمون و بچه‌هامون بدن. من فکر می‌کنم به همین دلیل دیگه‌های واقعاً نمی‌تونه داشته باشه».

مشارکت‌کننده دیگری با شماره (۱۶) می‌گوید:

«قدیما مردم می‌رفتن براشون کار می‌کردن یا یکی نوکر بوده چون می‌رفته خونه مردم کار می‌کرده گرسنه بودن دیگه یا می‌گن بلکیه».

۵/۱،۲ تبعیض نهادینه‌شده

تعدادی از مشارکت‌کنندگان، معتقد بودند هویتی که امروزه با آن شناخته می‌شوند، محصول ساختارهای نابرابر اجتماعی است، آن‌ها عقیده داشتند انحصاری بودن قدرت در میان اقشار و گروه‌های مختلف سبب شده است وضعیت آنان به‌عنوان افراد فرودست و در حاشیه تثبیت شود. آنان همچنین معتقد هستند، ساختارهای نابرابر قدرت سبب شده است آنان درگذشته استثمار شوند و هویتشان به‌عنوان "نوکر" به مرور زمان در باورهای افراد جامعه درونی شود. برخی از باورهای فرهنگی منطقه نیز به اعتقاد آنان، از دلایل شکل‌گیری هویت آنان است. مشارکت‌کننده شماره (۹) می‌گوید:

«ریشه این حرف از قدیمی‌ها میاد. از اونایی که فکر میکردن بالاتر هستن، دیگه رسیده به بچه‌هاشون. لابد قدیمی‌ها گفتن که حالا جوونها می‌گن».

مشارکت‌کننده شماره (۲۳) پاسخ می‌دهد:

«همین مردم می‌گن، این حرفارو درست کردن یعنی ما کم‌تریم اونا می‌گن ما بالاتریم می‌گن ما با هم فرق داریم به ما میگن نوکر ولی ما نوکری کسی رو نکردیم، دیگه لفظیه که مونده به قدیمی‌مون می‌گفتن هنوزم می‌گن ما هم دیگه از نسل اوناییم».

همچنین مشارکت‌کننده شماره (۱۳) بیان می‌کند:

«فکر میکنم بخاطر چهره‌امون باشه، رنگمون سیاهه موهام فر و وز هست. ولی مو مهم‌تره. از مو معلوم میشه ما نوکر هستیم. مثلاً رنگ سیاه و سبزه. خب اینجا هم هستن کسانی که زاتشون بالاست ولی رنگشون تیره‌اس. بین بلوچا سفید و سیاه هم هست ولی موهاشون مثل ما نیست».

۵٫۲ راهبردهای مواجهه با هویت برساختی

نحوه مواجهه و راهبردهای زنان مشارکت‌کننده با هویت ادراکی خود- بنا بر معنایی که هرکدام از آنها به هویت خود دادند- متفاوت است؛ آنان چهار نحوه مواجهه در برابر هویت برساخت داشتند که عبارت- اند از: مواجهه سازش‌گرایانه، مواجهه مقابله‌گرایانه، مواجهه سرنوشت‌گرایانه و مواجهه برابری‌خواهانه.

۵٫۲٫۱ مواجهه سازش‌گرایانه

آن دسته از مشارکت‌کنندگانی که هویت خود را امری با مقیاس ارزشی در نظر گرفتند، نحوه مواجهه سازش‌گرایانه‌ای نسبت به هویت برساختی خود دارند.

مشارکت‌کننده شماره (۲) می‌گوید: «خیلی‌ها قبول ندارن نوکر هستن ولی ما قبول داریم نوکریم، ما پیش صاحبامون بزرگ شدیم، اونا بانو هستن ما نوکریم».

مشارکت‌کننده شماره (۳) نیز می‌گوید: «ما بانوهایم رو دوست داریم، اونا صاحبای پدر و مادرای ما بودن، صاحبای ما هم هستن، ما تا زنده هستیم اینو قبول داریم».

این دسته از مشارکت‌کنندگان، عدم ارتباط با گروه‌های ذاتی فرادست را به‌عنوان راهی برای حفاظت خود، در برابر رفتارها و اعمال نژادپرستانه انتخاب کرده‌اند، به نظر می‌رسد طرد و واپس‌رانی گروه‌های ذاتی فرادست برای آنان به‌عنوان یک مکانیزم دفاعی عمل می‌کند. این زنان "دیگری" بودن

۵٫۱٫۳ نظام برده‌داری و سابقه استعمار

به عقیده این مشارکت‌کنندگان، وضعیت فعلی آنان محصول شرایط تاریخی است. مشارکت‌کننده شماره (۸) در این باره می‌گوید:

«خانا می‌خواستن کار بکشن از بقیه این چیزارو درست کردن، حاکما می‌رفتن اونا رو می‌داشتن تو یه گونی یه گربه هم مینداختن توی گونی گربه چنگ مینداختن زخمیشون می‌کرد این‌جوری تا قبول نمیکردن براشون کارکنن بیرون نمی‌آوردن، الآن بچه‌های همونا به ما می‌گن نوکر».

مشارکت‌کننده شماره (۲۰) می‌گوید:

«چون قدیمیا مارو به‌زور می‌بردن مجبور میکردن براشون کارکنیم، مادر بزرگم میگه توی پاهامون میخ فرو میکردن می‌رفته تا آخر. بعد موی بز که بافته‌شده بوده رو به میخ گره می‌زدن مارو میکشیدن. یعنی ظلم بلوچا تا این حد بوده یعنی مثل افسار بوده، خیلی کشت و کشتار بوده، حتی الانم میدونی چی می‌گن؟ می‌گن نوکرا دیگه برامون کار نمیکنن پررو شدن، کاش برگردیم به همون دوران، ولی من میگم الله اون روز رو نیاره».

بنابراین این مشارکت‌کنندگان، پیشینه بردگی، ظلم درگذشته، قرارگیری در پایین‌ترین درجه سلسله‌مراتب قدرت و تاریخ استثمار اجدادشان را، یکی از علت‌های شکل‌گیری هویتی می‌دانند که در حال حاضر به آن‌ها نسبت داده می‌شود.

۵٫۱٫۴ بازنمایی‌های نژادی

به باور برخی دیگر از مشارکت‌کنندگان، ویژگی‌های ظاهری آنان در شکل‌گیری هویتشان به‌عنوان "نوکر" و "غلام" تأثیر داشته است، این زنان با اشاره به استانداردهای زیبایی جامعه‌ای که به آن تعلق دارند، علت تصورات و کلیشه‌های منفی نسبت به هویت خود را، تفاوت‌هایی ظاهری می‌دانند. مشارکت‌کننده شماره (۱۰) می‌گوید: «رنگشون از ما بهتره موهاشون صافه بخاطر همین می‌گن. دلیل دیگ‌های نداره».

«من از این نگاه متنفرم می‌دونی دلم می‌خواد گلوش رو بگیرم، خفش کنم یا از زمین محو بشه. می‌دونی کاش نگاه مردم عوض شه نگو اینا نوکرن اینا کم زاتن. من خیلی عصبانی می‌شم اگه یکی اینو بگه می‌دونی نوکری واقعاً چیز بدیه. وقتی تو قران اومده همه برابرن دیگه این حرفا چیه. حالا قدیم بلوچ زور داشته بالای کوه رو گرفته نوکر پایین مونده. ولی الان دیگه نیست همه مثل همیم جای هممون توی قبره».

۵,۲,۳ مواجهه برابری خواهانه

برخی مشارکت‌کنندگان اظهار داشتند میان انواع ذات‌های موجود در جامعه بلوچستان و هویت‌های متعلق به این ذات‌ها تفاوتی وجود ندارد. این افراد بیشتر کسانی بودند که یا خودشان دارای تحصیلات بودند یا یکی از اعضای خانواده آن‌ها. در این باره مشارکت‌کننده شماره (۲۰) می‌گوید:

«من که خودم رو از کسی پایین‌تر نمی‌دونم (باخته). ما هم آدمیم، جای همه زیرخاکه. اگه اونا یه جای دیگه می‌رفتن می‌گفتم بالاتر هستن، ولی اونا هم همونجا میرن، اگه یکی بهم بگه تو نوکری جوابش رو میدم میگم الله هممون رو از یه خاک درست کرده».

مشارکت‌کننده شماره (۱۰) می‌گوید:

«همه آدم‌ها یکی هستیم. هیچ‌کس بالاتر نیست، مثلاً یکی بگه چون شما نوکر هستین، زات ما بالاتر هست، این جور نیست، اگه یکی میره کار میکنه احتیاج داره این به خاطر این نیست که اون بالاتره».

۵,۲,۳,۱ تعمیق پیوندهای برون ذاتی

در اینجا مشارکت‌کنندگان، بر لزوم شکل‌گیری ارتباطی برابر و دوسویه با گروه‌های ذاتی فرادست تأکید می‌کنند، آنان معتقدند تغییر از درون و از طریق تعامل و گفت‌وگوی بدون خشونت امکان‌پذیر است. همانطور که مشارکت‌کننده شماره (۱۶) می‌گوید: «من وقتی برم تهران هیچ‌کس ازم نمی‌پرسه تو نوکری یا خان؟ بهم می‌گن این بلوچه، پس ما یکی هستیم، چرا جدایییم».

خود را در روابط قدرت جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند به خوبی درک کردند. بنابراین، برای در امان ماندن از عواقب وخیم اعمال نژادپرستانه در یک جامعه نژادزده ارتباط خود را با دنیای خارج از گروه خود قطع می‌کنند، این تصمیم بیشتر از آنکه آمیخته به حس انتقام باشد، آمیخته به نوعی حس خودمراقبتی و دفاع از خود است.

مشارکت‌کننده شماره (۵) می‌گوید: «من میگم بهتره که ازدواج نکنن هرکسی باید با شبیه خودش ازدواج کنه این جور در دسرش کمتره».

۵,۲,۲ مواجهه مقابله‌گرایانه

این دسته از مشارکت‌کنندگان باور دارند که وضعیت زندگی خود و همتایانش در شرایطی بحرانی قرار دارد؛ بنابراین علی‌رغم ترس از شدت یافتن خشونت علیه آنان، بر مقاومت و دفاع در مقابل حملات نژادپرستانه علیه خود، تأکید می‌کنند. آن‌ها همچنین به مداخله نیرویی برتر اشاره می‌کنند، همانطور که فانون می‌گوید: خشونتی که مستعمره از خود نشان می‌دهد، در واقع بازتاب خشونت استعمارگر است. فانون برای دفاع مشروع و اعمال خشونتی که از این طریق از جانب مستعمره رخ بدهد، اهمیت ویژه‌ای قائل است، وی معتقد است هیچ‌رهایی هرگز بدون خشونت نیست.

مشارکت‌کننده شماره (۱۵) می‌گوید:

«کسی نمی‌تونه از ما دفاع کنه غیر از خودمون، برای همین من با هرکسی که از این چیزا میگه دعوا می‌کنم بهش اجازه نمیدم به ما توهین کنه ولی یه چیزی هم هست که نباید بحث با اونارو کش بدیم خیلی نباید باهاشون درگیر بشیم چون بهمون آسیب می‌زنن، جنگ بزرگ پیش میاد ما اینو نمی‌خوایم، برای همین من میگم یه چیزی باید باشه از مردم دفاع کنه در برابر این رفتارها، مادرم میگه بحث نکنید ولی همیشه بحث نکرد، اونا همین جور ادامه میدن، ما باید از خودمون دفاع کنیم تا دیگه نگو».

در این باره مشارکت‌کننده شماره (۱۲) می‌گوید:

مشارکت‌کننده شماره (۱۱) می‌گوید:

«باید بیشتر با هم باشن یعنی ازدواج کنن یا به هم‌دیگه نزدیک بشن، حتی فامیلای ما هم حاضر نیستن با هم ازدواج کنن، می‌گن اگه با هم ازدواج کنیم همین‌جوری تا ابد می‌مونیم، میریم با بقیه ازدواج می‌کنیم فامیلش از ما بالاتر باشه الآن شوهر من نوکره ما خودمونم نوکریم ولی شوهر من یه کم از ما پایین‌تره الآن بچه‌های خواهر و برادرام با بچه‌های من ازدواج نمی‌کنن می‌گن باباش با ما فرق می‌کنه، اونا فامیلاشونو عوض کردن، فامیلای خوب گذاشتن».

مشارکت‌کننده شماره (۱۱) می‌گوید:

«خب با غیر از خودمون ازدواج کنیم، همه‌اش با خودمون ازدواج نکنیم، با زات‌های دیگه ازدواج کنیم زمان بگذره بچه‌هامون به دنیا بیان کم‌کم این کم‌رنگ میشه تا از بین بره و خلاص بشیم؛ مثلاً من قبل ازدوادم یه خواستگار از ایرانشهر داشتم از یه زات بالا بود ولی خونوادم قبول نکردن گفتن غریبه است نمی‌شناسیمش مامانم نداشت راه دور برم ولی اگه قبول می‌کرد خب بچه‌های من وضعیتشون تغییر می‌کرد خانوادم تغییر می‌کرد».

۵,۲,۳,۴ پیشرفت اقتصادی و بالابردن کیفیت زندگی

این مشارکت‌کنندگان بر لزوم تغییر روابط اقتصادی تأکید می‌کنند، آنان، اهمیت طبقه را برای خود و همتایانشان به‌خوبی درک می‌کنند، بنابراین تأکید بر تغییر شرایط زندگی و لزوم بالا بردن کیفیت زندگی، از این عقیده آنان نشأت می‌گیرد که تحرک اقتصادی، منجر به تحرک کاستی/زاتی نیز می‌شود و مناسبات مبتنی بر پول، ثروت و جایگاه اجتماعی و اقتصادی، توانایی برهم‌زدن مناسبات زاتی مبتنی بر تبار و خون را دارد. مشارکت‌کننده شماره (۱۱) می‌گوید:

«باید کیفیت زندگی رو ببرم بالا تا از هم‌چین نگاهی نسبت بهم نباشه که نگه من اربابم تو نوکری بگه تو از من پایین‌تری بلکه کاری می‌کنم که از اون بالاتر باشم، من فکر می‌کنم یکی از راه‌هاش اینه که نوکرا خودشونو بالا بکشن از لحاظ تحصیلی از لحاظ

«به نظرم مردم می‌تونن اینو کم‌رنگ کنن با حرف زدن درباره‌اش راه گفتگو باید باز بشه بگن آقا این نوکری و غلامی که ما می‌گیم باید دور کنیم از خودمون همه هم‌سطح هستیم مردم فقط می‌تونن خودشون اینو تغییر بدن مردمم باهم فرق می‌کنن واقعاً یه سری‌ها ممکنه معتقد نباشن ولی حرفی هم نمی‌زنن آدم جاهل کارش توهین کردنه».

۵,۲,۳,۲ تغییرات ظاهری

برخی مشارکت‌کنندگان نزدیک شدن به معیارهای زیبایی ظاهری جامعه را به‌عنوان راهکاری برای مقابله با هویت برساختی می‌دانند، این معیارها در جامعه بلوچستان و به‌طورکلی ایران، نیز برگرفته از معیارهای زیبایی اروپامحور است، در جهانی که غرب و اروپا ساختند، سفیدی نشان‌دهنده پاک‌ی و بی‌آلایشی است و سیاه نماد شر، زشتی و پلیدی است، میل به سفید بودن به معنای میل به رهایی از زشتی و شر است، میل تغییرات ظاهری و شبیه‌شدن به گروه فرادست نمی‌تواند نشان‌دهنده این باشد که می‌خواهند از این طریق انسانیت آنان به رسمیت شناخته شود، میل به سفیدی از آن جهت است که در جامعه‌ای که او زندگی می‌کند، سیاهی یک مشکل بزرگ است. مشارکت‌کننده شماره (۹) نیز می‌گوید:

«اگه شده شام شب نداشته باشیم اما به‌ظاهر و تیپمون می‌رسیم که پیش یک بلوچ خان‌زاده کم نیاریم وگرنه الآن که کراتین اومده هرکی موهاش فره صاف میکنه، دماغ رو هم عمل می‌کنیم، اصل‌کاری، مو هست که کراتین میکنن، برای ظاهر خیلی چیزها هست کرم‌های سفیدکننده، ما حتی لباسمونم بهتر از اونا می‌کنیم».

۵,۲,۳,۳ ازدواج برون‌زاتی

برخی دیگر از مشارکت‌کنندگان مسیر متفاوتی را در پیش گرفته‌اند و تلاش می‌کنند با تعاملات و یا وصلت با غیرخودی زمینه تغییر نژادی را فراهم کنند. مشارکت‌کننده شماره (۱۶) توضیح می‌دهد:

برخورد قرار دارند. آنان با اعلام خشم و نفرت از هویت بازنمایی‌شده خویش، درواقع به دنبال اثبات این امر هستند که دیگر تمایلی به پیروی از هنجارها و ارزش‌های گفتمان غالب در جامعه که علیه آنان ساخته و پرداخته شده است، ندارند. هویت نوکر برای این زنان مایه افتخار و مباهات است. به باور محققین این پژوهش، زنان مشارکت‌کننده در این پژوهش، در ادراک و معناسازی از هویت برساخت‌شده خویش در مرحله برخورد قرار دارند.

۵،۲،۴ مواجهه سرنوشت‌گرایانه

به باور زنانی که هویت "نوگری" خود را پذیرفته‌اند، تفاوتشان با افراد دیگر مسأله‌ای ذاتی و ناشی از نحوه آفرینش آن‌ها است. آنان از طریق باورهای مذهبی، فرودستی را در خود درونی کرده‌اند. به باور آنان، ذات افراد، ازلی و ابدی است بنابراین هرگز این امکان وجود ندارد که هویتشان، از "نوکر" بودن به چیزی دیگر، تغییر کند.

مشارکت‌کننده شماره ۸ (در این باره می‌گوید: «من می‌گم هرکسی جای خودش، قسمت و سرنوشت ما هم همین بوده دیگه»).

مشارکت‌کننده شماره ۱۷ (نیز می‌گوید:

«من می‌گم کار خداست، خدا گفته یکی بلوچ باشه یکی نوکر، وقتی خدا خواسته یکی میر باشه یکی نوکر، این دیگه تغییر نمیکنه، ذاتی که الله درست کرده هیچ‌وقت عوض نمی‌شه، وقتی الله منو نوکر کرده دیگه چجوری میر می‌شم»).

افرادی که نگاه سرنوشت‌گرایانه دارند، اغلب یا از کسانی هستند که همچنان به‌عنوان نیروی کار ارزان یا رایگان توسط گروه‌های دیگر استثمار می‌شوند یا از نظر تحصیلی و شغلی در وضعیتی نامناسب قرار دارند، بنابراین آنان با مشاهده زندگی نسل‌های قبل از خود و زندگی خودشان به این نتیجه رسیدند که "نوکر" بودن سرنوشت آنان است.

اقتصادی الانم خب به کم اینجوریه به نوکر ممکنه خیلی بالاتر از به ارباب باشه تو خیلی چیزا سطح تحصیلی بالاتر پولدارتر، باید کامل پیشرفت کنیم از لچ اونا هم شده از لچ اونا، بهترم میشم تا بسوزی من صد درصد اینکارو می‌کنم».

مشارکت‌کننده شماره ۲۶ (می‌گوید: «الآن دختری فامیل ما دانشگاه میرن، می‌گن ما می‌خوایم مدیر شیم، باکلاس بشیم تا دیگه نگن تنگلوک، تیهوک»).

در هنگام صحبت از برابری، اکثر مشارکت‌کنندگان، به برابری از نگاه دین اشاره می‌کنند، اسلام و باورهای دینی برای آنان به معنای رهایی از بند و اسارت است، دین برای آنان نماد عدالت و برابری است. به باور کراس^۱ (۱۹۷۳) آگاهی سیاه را می‌توان به چهار مرحله نسبت متمایز تقسیم کرد:

۱- پیش از برخورد ۲- برخورد ۳- غوطه‌ور شدن ۴- درونی‌سازی.

طبق مراحل "آگاهی سیاه" کراس (۱۹۷۳) زنانی که هویت خود را بیارزش و دارای نقصان، تلقی می‌کردند، در مرحله اول، یعنی مرحله پیش از برخورد قرار دارند، تصویری که این زنان از هویت خود دارند، همان تصویری است که توسط گفتمان مسلط در جامعه بلوچستان، ساخته و پرداخته شده است، آگاهی این زنان از هویت خود، آگاهی ناشی از تاریخ برده‌داری و تاریخ استعمار کشورهای آفریقایی است، دانشی که منجر به این آگاهی شده است، در مرحله اول همان دانش غربی/اروپایی است- یعنی هویت پست‌تر از دیگران، بی‌ارزش بودن جایگاه آن‌ها به‌عنوان انسان و معیارهای زیبایی سفید- این همان نگاهی است که در قرن بیستم علیه زنان سیاه‌پوست وجود داشته است. زنانی که هویت نوکر^۲ از منظر ایشان اصیل است و رویکردی مقابله‌گرایانه و برابری‌خواهانه دارند، در مرحله

^۲ نوگری نه به معنای کار مزدبگیر خانگی، بلکه به‌مثابه یک برساخت نژادی و نماد هویت سیاه

^۱ Cross.

۵،۳ پیامدهای هویت برساختی زنان سیاه بلوچ

۵،۳،۱ استثمار جنسیتی

به‌طور کلی استثمار گروه‌های فرودست توسط افراد، گروه‌ها و آن دسته از سیاست‌هایی که بر مبنای خواسته‌ها، امیال و خواهش‌های طبقات و گروه‌های فرادست جامعه است منجر به خرید و فروش این زنان شده است:

مشارکت‌کننده شماره (۴) می‌گوید: «هر وقت چیزی احتیاج داشته باشیم بهمون لباسی، غذایی می‌دن، مریض بشیم هومونو دارن ولی حقوق نمیدن پول نمیدن».

مشارکت‌کننده شماره (۲۲) بیان می‌کند:

«مادربزرگ مادرم می‌گفت بچه‌هاش رو فروختن به دبی و مسقط. چهارتا بچه بودن دو خواهر دو برادر مادرش از غم

چارتا بچه‌هاش وقتی حامله بود مرد».

۵،۳،۲ خشونت فیزیکی/روانی، بهره‌کشی جنسی

برخی از مشارکت‌کنندگان در میان صحبت‌هایشان، به تجاوز جنسی زنان درگذشته توسط خان‌ها و دیگر گروه‌های فرادست اشاره می‌کردند، بنابراین زنان علاوه بر نقش جنسیتی کارخانگی، به دلیل جنسیت زنانه خود، استثمار جنسی را تجربه می‌کردند.

مشارکت‌کننده شماره (۱۷) بیان می‌کند:

«ما به همسایه داشتیم اون می‌گفت خیلی بهمون ظلم شده. دور از جونت می‌گفت باهامون به‌زور می‌خوابیدن. الان خیلی تغییر کرده. اون موقع-ها حرف، حرف حاکما بود آگه می‌گفت مردم باور نمی‌کردن حاکم هم شکنجه‌اش می‌کرد. پیش قاضی بره اونم با حاکما بود».

مشارکت‌کننده شماره (۱۹) می‌گوید:

«پیرترها می‌گن اون موقع‌ها زنی که نوکر بوده ممکن بود صاحبش باهاش هم‌بستر شه دور از جون

شما، بچه‌دار هم بشه حتی بچه رو می‌برده حتی برای خودش. اینا که می‌بینی بعضی نوکرا خوشگلن ممکنه بخاطر همین باشه. قدیما خیلی بلاها سر زن‌ها می‌آوردن می‌فروختشون به کشوری عربی، دیگه هیچ‌کس هم پیداشون نکرد هیچ‌وقت».

مشارکت‌کنندگان همچنین بیان می‌کنند که چگونه نژاد به‌عنوان یک عامل تهدید در زندگی آنان عمل می‌کند و منجر به تشدید سرکوب، انقیاد و اعمال خشونت‌آمیز علیه آنان می‌شود. در این رابطه، مشارکت‌کننده شماره (۱۲) می‌گوید:

«آگه یه دعوایی بشه که نوکر و بلوچ باهم باشن اون طرف مقابل میاد نوکرو میکشه و میزنه. چون بلوچ انتقامش رو می‌گیره ولی نوکر نمی‌تونه انتقام بگیره خورش پایمال می‌شه، بچه بلوچ رو هیچ‌کس جرأت نداره دست بزنه این خون نوکره که ارزش نداره».

مشارکت‌کننده شماره (۲۲) بیان می‌کند: «بچه بودیم بخاطر ظاهرمون مارو حتی می‌زدن ولی نمی‌فروختن به پدرومادرمون بگیم چون دعوا می‌شد می‌ومدن دم در دوباره می‌زدن».

در بین مشارکت‌کنندگان، علاوه بر خشونت‌های فیزیکی و جسمی، برخی از مشارکت‌کنندگان به فراگیر بودن خشونت روانی و تحقیر کلامی علیه خود، اشاره کردند. این افراد به آسیب‌هایی اشاره کردند که به دلیل نژاد بر آنان تحمیل شده است. مشارکت‌کننده شماره (۱۱) در این باره می‌گوید:

«من از صحبت کردن درباره زات با بقیه استرس دارم، وقتی یکی جلوی روت بگه تو نوکری تو کم زاتی، تحقیرت کنه، خب این خیلی سخته، هرچند توی زندگی من مستقیماً تأثیر نداشته اما می‌دونم خیلی‌ها از این آسیب دیدن، هم‌کلاسی هام با اینکه شر بودن ولی به من احترام می‌ذاشتن هیچ‌وقت درباره زاتم و فرهنگم ازم نمی‌پرسیدن».

در اینجا مشارکت‌کننده با تأکید بر اینکه هم‌کلاسی‌های او هیچ‌وقت درباره زات و فرهنگی که به آن تعلق دارد سخنی به میان نمی‌آوردند، به

۵,۳,۴ ازدواج‌های محدود و ناپایدار برون‌زاتی

برخی مشارکت‌کنندگان اظهار داشتند، افرادی که متعلق به گروه‌های فرادست هستند، علاقه‌ای به معاشرت یا ازدواج با آنان ندارند، این افراد معتقد بودند، نژاد آنان به‌عنوان "نوکر" و "غلام" از دلایل اصلی عدم تمایل به معاشرت و ازدواج گروه‌های دیگر با آنان است. بر طبق باورهای جامعه‌ای که مشارکت‌کنندگان به آن تعلق دارند، نژاد یا ذات افراد، امری ثابت و غیرقابل تغییر است. بنابراین بسیاری از افراد متعلق به گروه‌های زاتی بالاتر از طریق امتناع از معاشرت و ازدواج در تلاش هستند که از انگ خورده شدن به هویت و ترکیب نژادی خود جلوگیری کنند. مشارکت‌کننده شماره (۲) نیز در این باره می‌گوید:

«نه چطور ممکنه با بانوها وصلت کنیم (باخته) همیشه اصلاً امکان نداره ما همچین گهی نمی‌خوریم. ما با فامیلای خودمون ازدواج می‌کنیم بانوها هم باخودشون، از قدیم اصلاً همچین چیزی نشنیدیم، خیلی مشکل و ایراد داره، جوونای ما هم این غلطو نمیکنن، حیا می‌کنن از قوم خودشون می‌گیرن یعنی چی که با اونا ازدواج کنن، ما راضی نیستیم، حیا داریم، میدونی هم بخاطر نون و نمک هست هم اینکه اونا با ما فرق می‌کنن ما هم با اونا فرق می‌کنیم، نمیدونم چطور بگم فرق ما از زمین تا آسمونه بلد نیستم بگم».

مشارکت‌کننده شماره (۷) می‌گوید:

«دختره پسر منو بخواد میرم خواستگاری ولی یه چیزی رو مطمئن باشید دختر یه حاکم هیچ‌وقت نمیاد عاشق پسر من بشه میان پسر و تیربارون میکنن اونا حاکمن با ما کنار نمیان».

برخی از مشارکت‌کنندگان، ضمن اشاره به ازدواج‌های برون‌زاتی که گه‌گاهی در نتیجه مقاومت نسل‌های جدیدتر در برابر هنجارهای جامعه رخ می‌دهد، بیان داشتند که اکثر این ازدواج‌ها در نهایت به دلیل حساسیت‌های نژادی گروه فرادست به

استرسی پنهانی اشاره می‌کند که ورود به بحث هویت نژادی برایش ایجاد می‌کند.

همچنین مشارکت‌کننده شماره (۱۱) می‌گوید: «هنوزم همون نگاه هست اعتماد بنفس آدم میاد پایین، همهاش بهش بگن بچه نوکر، روح و روانش خراب می‌شه».

۵,۳,۳ عدم دسترسی به فرصت‌های برابر در کودکی

برخی از مشارکت‌کنندگانی که از کودکی در خانه کسانی که آنان را بانو و صاحب خطاب می‌کردند، درباره تجربه‌های کودکی خود چنین می‌گفتند:

مشارکت‌کننده شماره (۱) می‌گوید:

«پدرو مادرم جوازه نداشتن اون زمان درس نخوندم، میدونی پدرومادرم فرصتش رو نداشتن ما هم از بچگی با اونا کار می‌کردیم دیگه کسی اهمیت نمی‌داد».

همچنین مشارکت‌کننده شماره (۴) در این باره می‌گوید:

«درس نخوندم بی‌سوادم، از بچگی پیش مامانم کار می‌کردم، وقت نکردم. دخترمم از مدرسه درآوردم گریه می‌کرد مانتو می‌خواست منم پول نداشتم از مدرسه درش آوردم».

آنان در واقع کودکانی هستند که نسل‌اندزسل در خدمت اربابشان بودند. تجربه‌های این زنان از دوران کودکی خود، گواه این امر است که طبق مناسبات زاتی، نوکر، نوکر به دنیا می‌آورد. او سرنوشت مادر و مادر بزرگ خود را به ارث برده است و به‌عنوان خدمتکار خانگی همچنان در خدمت کسانی است که والدین و پدر و مادر والدینش نیز به آنان خدمت کرده‌اند، هرچند به‌ظاهر این‌طور به نظر می‌رسد که در عصر حاضر، اجباری برای این کار وجود ندارد و آنان با میل و اراده خود مشغول هستند.

می‌رسد مشارکت‌کنندگان به خوبی عقب‌ماندگی به دلیل نژاد را درک کرده‌اند. آنان ریشه عقب‌ماندگی را نه در ناتوانی خویش، بلکه در عوامل بیرونی می‌دانند. مشارکت‌کننده شماره (۱۶) در این باره می‌گوید:

«آره مثلاً اگه نوکر نبودن درس می‌خوندن زات بالایی می‌داشتن می‌تونستن با بقیه بیشتر رفت‌وآمد کنن با آدمای بهتر ازدواج می‌کردن ولی چون می‌گن نوکر نمی‌تونیم به همه‌ی آدمای نزدیک بشیم فقط با آدمای مثل خودمون دیگه انقدر بدبخت نبودیم».

مشارکت‌کننده شماره (۲۰) می‌گوید:

«یه آدمایی هستن اگه یه نوکر ماشین بالاتری داشته باشه می‌زننش می‌گن چرا تو ماشینی داری که واجه نداره یعنی نوکر حق نداره ماشینی داشته باشه که اون حاکم هنوز نداره هنوزم همینه نوکرو انقد اذیت میکنن که از واجه بالاتر نباشه با اینکه آدمای اینجا مذهبی هستن می‌گن اهل خدا و قرآن هستیم».

جدایی، سوءاستفاده از دختران یا خشونت‌هایی مانند قتل منجر خواهد شد.

مشارکت‌کننده شماره (۱۲) بیان می‌کند:

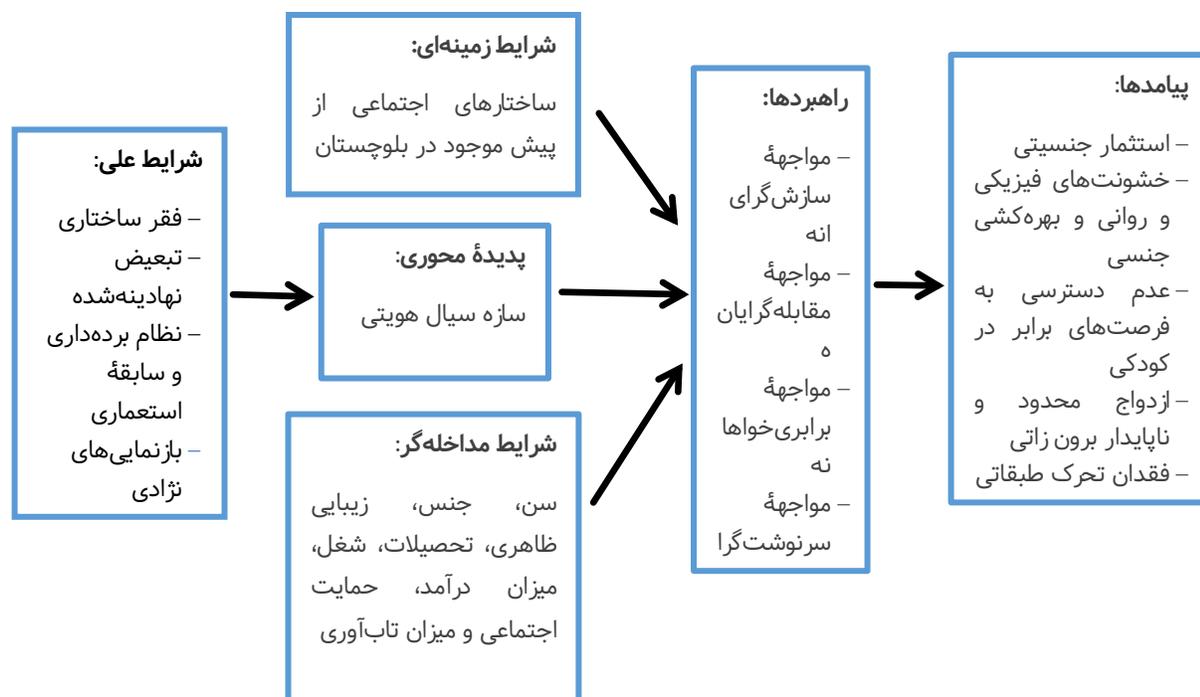
«هم اگه یه پسر بلوچ عاشقش بشه شاید حالا قایمکی باهاش ازدواج کنه ولی خانواده اش هیچ‌وقت قبول نمیکنن حتی میان پسرشونو به‌زور میبرن».

مشارکت‌کننده شماره (۱۶) می‌گوید:

«اگرم بکنن بعد چند وقت طلاق می‌گیرن. ناراحتی و اذیت پیش میاد. ازدواج هم باشه میان بچه رو میبرن بعضیا هم اصلاً بچه‌دار نمی‌شن. یه سری خانواده‌ها حتی پسرشون رو طرد میکنن می‌گن تو دیگه پسر ما نیستی من شنیدم یه دختره که زاتش بالا بوده با یه نوکر ازدواج کرد قایمکی همین‌جا توی نیکشهر، خانواده دختره اومدن پسر رو کشتن دخترشون رو بردن».

۵٫۳٫۵ فقدان تحرک طبقاتی

از میان مشارکت‌کنندگان، برخی عقیده داشتند، زات آن‌ها به‌عنوان "نوکر" و "غلام" یکی از عوامل عدم اجازه تحرک طبقاتی علیه آنان است. به نظر

نمودار ۱. مدل پارادایمی پژوهش

Figure 1: Paradigmatic Research Model

زات/کاست یکی از مهم‌ترین مسائل در زندگی آنان است. این زنان از کودکی پیام‌های مرتبط با هویت خود را دریافت می‌کنند. آنان یاد می‌گیرند چطور در میان گروه‌های مختلف سازگاران زندگی کنند و درعین حال جایگاه خود را به‌عنوان یک زن نوکر فراموش نکنند. تمام این زنان خود را بلوچ می‌دانستند، اما بلوچ‌هایی که با دیگران متفاوت‌اند؛ بنابراین آنان با هویت بلوچی خود هم‌ذات‌پنداری می‌کنند و درعین حال به دلیل هویت نوکر/سیاه خود آسیب می‌بینند. این پژوهش نشان داد که باورهای نژادپرستانه و رفتارهای تبعیض‌آمیز گروه‌های فرادست جامعه مورد مطالعه درک می‌شود و هویت این افراد طی فرآیندهای اجتماعی مرتبط با تبعیض و درحاشیه‌بودگی بر ساخت می‌شود، هویت برای آنان به معنای تحمیل ستم‌های نژادی-جنسیتی از جانب گروه‌های فرادست بلوچ است و این هویت نهادینه‌شده، متأثر از زمینه روابط استثماری گروه‌های فرادست با نسل‌های پیشین آنان نیز بوده است، یافته‌ها نشان داد که ساختارهای اجتماعی از پیش موجود و تجارب طولانی از سلطه و انقیاد

۶ نتیجه‌گیری

هویت نهادینه‌شده متقاطع به موقعیتی اشاره دارد که در آن افراد به دلیل نژاد، جنسیت و سایر ساختارهای سلطه و ستم، انواع مختلفی از تبعیض و محرومیت را تجربه می‌کنند. این مفهوم همچنین بر تجربه‌های زیسته چندبعدی افراد به‌حاشیه‌رانده‌شده تأکید دارد. نمونه‌ای از این وضعیت را می‌توان در زندگی زنان سیاه‌پوست بلوچ یافت که در سطوح مختلفی مورد تبعیض و ستم قرار می‌گیرند. برای انجام این پژوهش رویکرد نظریه داده‌بنیاد انتخاب شده است تا درنهایت به مدل پارادایمی براساس رهیافت نظام‌مند اشتراوس و کوربین دست یابیم.

هسته مرکزی این پژوهش، سازه سیال هویتی بوده است، به این معنا که زنان سیاه بلوچ برحسب قرارگرفتن در شرایط مناسب یا نامناسب هویت آنان در معرض فراز یا فرود قرار گرفته است. در این پژوهش ما به درک عمیقی از چالش‌هایی که زنان سیاه بلوچ روزانه با آن مواجه هستند رسیدیم،

مادون و دیگری سیاه می‌گردد و هویت تبعیض‌آمیز را بازتولید می‌کند. در مقابل تحرک اجتماعی-هرچند اندک- بر ادراک آنان از هویت تأثیر می‌گذارد، شغل، درآمد و تحصیلات ادراک آنان را از هویت به سمت برابری سوق می‌دهد، بنابراین تغییر در موقعیت اجتماعی سبب تغییر در ادراک از هویت می‌شود. یافته‌های این پژوهش با پژوهش ویلیامز (2019) همخوانی دارد. وی دریافته بود حوادث مختلف به افزایش آگاهی انتقادی زنان سیاه‌پوست از موقعیت متقاطع خود کمک کرده است. همچنین زنان سیاه‌پوست با افزایش آگاهی انتقادی درباره هویت نژادی و جنسیتی خود توانایی به چالش کشیدن هنجارهای اجتماعی و کلیشه‌های زن سیاه‌پوست را پیدا کردند.

علاوه بر این با پژوهش استوکس و همکاران (2020) مطابقت دارد؛ زیرا اجتماعی‌شدن نژادی عمومی و جنسیتی، مستقیماً با احساسات مثبت یا منفی در مورد سیاه بودن مرتبط است و یافته‌های این پژوهش با پژوهش راجرز و همکاران (2022) هم-پوشانی دارد؛ این محققان دریافتند هنگامی که صحبت از هویت نژادی-جنسیتی می‌شود، دختران نوجوان سیاه‌پوست به‌طور خودجوش به موهایی خود اشاره می‌کنند. آن‌ها دریافتند ارجاع دختران به مو، واقعیت‌های تبعیض را که در تقاطع نژاد و جنسیت با آن مواجه می‌شوند و همچنین روشی که دختران از مو، برای نشان دادن مقاومت در برابر استانداردهای زیبایی زنانه سفیدپوست و نژادپرستی ضد سیاهان استفاده می‌کنند.

جمع‌بندی حاضر این است که محدودیت دسترسی به منابع و فرصت‌ها، ناشی از روابط قدرت و سازوکارهای نهادی تبعیض‌آمیز می‌باشد؛ با این-حال، کنشگران زن با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فردی و جمعی، در پی بازتعریف هویت و بهبود موقعیت اجتماعی خود هستند. در این خصوص پژوهش عابدی و قنبری اصل (۱۴۰۲: ۲۷۵) بیان می‌کنند که با تلفیق مؤلفه‌های اجتماعی هویت می‌توان با کمک

زمینه‌ساز این برساخت هویتی می‌شود که مشارکت‌کنندگان نیز به آن اذعان داشته‌اند. راهبردهای مواجهه با این هویت نشان داد که اکثر مشارکت‌کنندگان موضع برابری‌خواهانه‌ای را در ذهن و یا حتی عملکرد در پیش می‌گیرند و با موضع انتقادی با این وضعیت مواجه می‌شوند؛ این نگاه سبب شده است اقداماتی را نیز برای کم‌کردن فشار ناشی از تبعیض‌های جنسیتی-نژادی برگزینند؛ درواقع تجربه‌های تلاقی‌یافته در بستر زندگی روزمره آنان، انعکاسی از نظام‌های ستمگر است و آسیب‌های ناشی از هویت، احساس عدم تعلق را در آن‌ها تقویت کرده است، بنابراین برای هم‌پیوندی و ادغام در گروه‌های فرادست، تلاش می‌کنند.

اگرچه شیوه‌های که مشارکت‌کنندگان برای مقابله با هویت برساختی خویش انتخاب می‌کنند، وابسته به موقعیت‌های فردی و امتیازات درون‌گروهی آنان باشد؛ زیرا همه مشارکت‌کنندگان احساس تبعیض را تجربه نمی‌کنند و برحسب موقعیت اجتماعی و اقتصادی برداشت متفاوت از این هویت نهادینه شده دارند؛ همچنین امتیازات اجتماعی وضعیت آنان را در برابر گروه‌های فرادست تغییر نداده، بلکه سبب شده است این زنان به لحاظ تعریف هویت و نحوه مواجهه با آن تصور متفاوتی داشته باشند، آنان سعی در رشد و توسعه هویت خویش داشتند و این کار به روش‌ها مختلفی از جمله عمل‌های زیبایی، تغییر در موقعیت اقتصادی و اجتماعی، ازدواج با افرادی از گروه‌های فرادست همچنین طرد آنان نیز یکی از راه‌هایی بود که آنان انتخاب کرده بودند. راهبردهای اتخاذ در این پژوهش نشان می‌دهد که در نظر مشارکت‌کنندگان این هویت، سیال و برساخته از اجتماع است؛ بنابراین هویت‌ها قابل مذاکره هستند، با تغییر ظاهر یا تغییر شرایط زندگی می‌توان آن را تغییر داد. هویت در این پژوهش، انعطاف‌پذیر و قابل تغییر است و می‌تواند در دوره‌های مختلف زندگی متفاوت باشد، تجربیاتی مانند بی‌سوادی، فقر، نداشتن شناسنامه و مدارک هویتی و خدمتکار بودن، منجر به پذیرش هویت

سوم مسؤولیت جمع‌آوری داده‌ها در میدان تحقیق و کدگذاری اولیه را بر عهده داشته است.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافی بین نویسندگان وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

از کلیه بانوانی که با مشارکت در این پژوهش و پاسخ به سؤالات محقق، به پیشبرد این پژوهش کمک کرده‌اند، کمال تشکر را داریم.

همکاری، هم‌فکری و به‌طور کلی تعامل و یادگیری از عهده مشکلات متفاوت برآمد.

منابع مالی

این مقاله حمایت مالی نداشته است.

سهم نویسندگان

نویسنده اول عهده‌دار نوشتن مقاله، راهنمایی و نظارت بر فرآیند پژوهش بوده و نویسنده مسؤول مقاله است. نویسنده دوم مشاور پژوهش بوده و وظیفه کنترل کدگذاری‌ها و بازبینی مقاله و نویسنده

منابع

سلطان‌پور اشتبینی، اکرم، عربستانی، مهرداد و ساروخانی، باقر (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی عناصر هویت فرهنگی در تکوین و پایداری هویت قوم ترک. *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۸ (۱۸)، ۸۹-۱۱۳.

[doi: 10.22080/ssi.2021.22637.1938](https://doi.org/10.22080/ssi.2021.22637.1938)

شهشهانی، سهیلا (۱۳۸۸). بلوچستان. فرهنگ و انسان، ۵ (۲)، ۸۰-۶۵.

عابدی، محمدحسین و قنبری اصل، سهیلا (۱۴۰۲). رویکردهای روایی جهت بررسی نظام‌مند و ترکیب شواهد در پی هویت‌بخشی اجتماعی وابسته به معماری زمینه‌گرا (مطالعه موردی: شهر کلاله). *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۱۰ (۲۲)، ۲۸۲-۲۵۱.

[doi: 10.22080/ssi.2023.26253.2142](https://doi.org/10.22080/ssi.2023.26253.2142)

عضدانلو، حمید (۱۴۰۰). *از استعمار تا گفتمان استعمار*، درچه‌هایی به ادبیات و نظریه‌های پسااستعماری، تهران: نشر نی.

فانون، فرانز (۱۳۵۳). *پوست سیاه، صورتک‌های سفید*. ترجمه محمد امین کاردان، تهران: انتشارات خوارزمی. (سال اصلی اثر چاپ-شده ۱۹۵۲).

باقری، رضا و چاوشی، الینا سادات (۱۳۹۹). پایه‌های مدنی هویت ایرانی؛ بررسی هویت اجتماعی آفریقایی تباران در ایران. *فصل‌نامه سیاست*، ۵۰ (۲)، ۴۸۱-۴۵۹.

[doi: 10.22059/jpq.2020.276614.1007392](https://doi.org/10.22059/jpq.2020.276614.1007392)

بلوکباشی، علی (۱۳۹۹). بلوچ. در *دایره المعارف بزرگ اسلامی*، ۱۲، ۱۴۵-۱۳۹.

توسلی، محمدمهدی و بامری، حمزه (۱۳۹۴). مقایسه نظام کاست در جنوب شرقی ایران (شهرستان دلگان) و هند. *مطالعات شبه-قاره*، ۷ (۲۴)، ۲۹-۴.

رئوف ملایری، مریم و بهشتی، سعید (۱۳۹۷). نقش خانواده و مدرسه در شکلگیری هویت جنسیتی دختران. *آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت ایران*، ۶ (۳)، ۳۱۱-۳۰۲.

[doi: 10.30699/acadpub.ijhehp.6.3.302](https://doi.org/10.30699/acadpub.ijhehp.6.3.302)

رئیس، سمیه، تفضلی، حسن، توحیدفام، منصور و طاهری، ابوالرضا (۱۴۰۲). مشارکت سیاسی زنان بلوچ با توجه به قشر بندی اجتماعی منطقه بلوچستان. زن در توسعه و سیاست، ۲۱ (۱)، ۱۱۲-۸۳.

[doi: 10.22059/jwdp.2022.342317.1008205](https://doi.org/10.22059/jwdp.2022.342317.1008205)

محمدحسن، پدرام و اوریوئی، علیرضا (۱۴۰۳). نابرابری درآمدی و درهم تنیدگی هویت‌های جنسیت و قومیت در ایران. *زن در توسعه و سیاست*، ۲۲(۴)، ۳۳۳-۳۱۱.

[doi: 10.22059/jwdp.2024.377061.1008452](https://doi.org/10.22059/jwdp.2024.377061.1008452)

مرتضوی قصابسرای، مرضیه (۱۴۰۱). *بنده‌داری در عهد قاجار، بررسی موقعیت اجتماعی بندگان و زوال بنده‌داری در ایران*. تهران: نشر تاریخ ایران.

میرزایی، بهناز (۱۳۹۷). *تاریخ برده‌داری رهایی برده‌ها در ایران ۱۹۲۹-۱۸۰۰*، ترجمه منیژه مقصودی. تهران: انتشارات اندیشه احسان.

Abedi, M., & Ghanbari Asl, S. (2024). Narrative approaches for systematic investigation and evidence combination following the social identification related to contextualist architecture (case study: Kalaleh city). *Sociology of Social Institutions*, 10(22), 251-282. [In Persian]. [doi:](https://doi.org/10.22080/ssi.2023.26253.2142)

[10.22080/ssi.2023.26253.2142](https://doi.org/10.22080/ssi.2023.26253.2142)

Ahmed, M., & Khan, G. (2017). The history of Baloch and Balochistan: A critical appraisal. *South Asian Studies*, 32(1), 44. Retrieved from

<https://sasj.pu.edu.pk/9/article/view/1094/1086>

Axelsson, L., & Rangdal, E. (2022). "If we don't, then who will?": A qualitative study about black Afro-Swedish women's embodied identity experiences in working life (p. 36). Retrieved from

قائم مقامی، نجمه سادات و قاسمی، زهرا (۱۴۰۱). *پیش‌بینی سبک هویت براساس هوش معنوی و خودتنظیمی نوجوانان پسر متوسطه شهر تهران (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان کرمانشاه، مرکز پیام نور پاوه)*.

مبارکی، داریوش و محدثی، حسن (۱۳۹۹). *انقلاب اسلامی و تحول نظام قشربندی در بلوچستان ایران. مطالعات اجتماعی اقوام*، ۲۳۴-۲۰۵، (۱۱)

[doi: 10.22111/JSSE.2018.4436](https://doi.org/10.22111/JSSE.2018.4436)

<https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:1676965>

Azdanloo, H. (2021). *From colonialism to colonial discourse, a window to post-colonial literature and theories*, Tehran: Ney Publishing. [In Persian].

Bagheri, R. & Chavoshi, E. (2020). The basis of Iran's civic identity; Afro-Iranians' social identity in Iran. *Political Quarterly*, 50(2), 459-481. [doi:](https://doi.org/10.22059/jpq.2020.276614.1007392)

[10.22059/jpq.2020.276614.1007392](https://doi.org/10.22059/jpq.2020.276614.1007392)

Blockbashi, A. (2020). Baloch. *in encyclopedia of islam*, Vol. 12, pp. 139. [In Persian].

Boyd, C. L., Collin, P. M., & Ringhand, L. A. (2025). Gender, race, and interruptions at supreme court confirmation hearings. *American Political Science Review*, 119(1), 492-499. <https://pro->

- [files.wustl.edu/en/publications/gender-race-and-interruptions-at-supreme-court-confirmation-heari/](https://doi.org/10.4324/9781003270164-5)
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, *Feminist Theory and Antiracist Politics*. university of Chicago legal forum, 1989(1), article 8.
- <https://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8>
- Crenshaw, K.-W. (2021). Démarginaliser l'intersection de la race et du sexe : Une critique féministe noire du droit antidiscriminatoire, de la théorie féministe et des politiques de l'antiracisme (S. beaulieu, trans.; I. Aubert & M. Bessone, Rev.). *Droit et société*, 108(2), 465–487.
- <https://doi.org/10.3917/drs1.108.0465>
- Duhaney, P. (2024). Fostering change: Black women's motivations for participating in intimate partner violence research. *Affilia*, 39(2), 265–284.
- <https://doi.org/10.1177/08861099231187861>
- Ergin, M. (2022). *Racial otherness, citizenship, and belonging: Experiences of "not looking like a Turk."* In *The politics of race and racialisation in the Middle East* (pp. 80–100). Routledge.
- <https://doi.org/10.4324/9781003270164-5>
- Fanon, F. (1974). *Black skin, white masks*. translated by Mohammad Amin Kardan, Tehran: Kharazmi publications. (original year of publication 1952). [In Persian].
- Ghaem Maghami, N., & Ghasemi, Z. (2012). *Predicting identity style based on spiritual intelligence and self-regulation of high school adolescent boys in Tehran* (master's degree thesis. Payam noor university of Kermanshah province, Payam noor center, Paveh). [In Persian].
- Hall, S. P., & Carter, R. T. (2006). The relationship between racial identity, ethnic identity, and perceptions of racial discrimination in an Afro-Caribbean descent sample. *Journal of Black Psychology*, 32(2), 155–175.
- <https://doi.org/10.1177/0095798406287071>
- McCoy, W. N., Morton, T. R., White, A. M., & Burnett, M. (2024). Focus groups as counterspaces for Black girls and Black women: A critical approach to research methods. *Contemporary Educational Psychology*, 78, 102298.
- <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2024.102298>
- Melcherts, A. (2021). *Identity formation of black Surinamese Dutch women* (Master's thesis, Mississippi State University). Retrieved from <https://scholarsjunction.msstate.edu/td/5369>

- Mims, L. C., & Williams, J. L. (2020). "They told me what I was before I could tell them what I was": black girls' ethnic-racial identity development within multiple worlds. *Journal of Adolescent Research*, 35(6), 754-779. <https://doi.org/10.1177/0743558420913483>
- Mirzai, B. A. (2017). *A history of slavery and emancipation in Iran, 1800-1929*: University of texas press. [In Persian].
- Mobaraki, D., & Mohaddesi, H. (2020). Islamic revolution and the transformation of social stratification system in Balochistan of Iran. *Journal of Social Studies of Ethnic Groups*, 1(1), 205-234. [In Persian]. doi: [10.22111/JSSSE.2018.4436](https://doi.org/10.22111/JSSSE.2018.4436)
- Mohammad Hassan, P., & Oryoie, A. R. (2024). Income inequality and the intersectionality of gender and ethnicity in Iran. *Woman in Development & Politics*, 22(4), 917-939. [In Persian]. doi: [10.22059/jwdp.2024.377061.1008452](https://doi.org/10.22059/jwdp.2024.377061.1008452)
- Mortazavi Qasabsaraei, M. (2022). *Slavery in the Qajar era, a study of the social status of slaves and the decline of slavery in Iran*. Tehran: tarikh-e-Iran publication. [In Persian].
- Onnie Rogers, L., Versey, H. S., & Cielto, J. (2022). "They're always gonna notice my natural hair": Identity, intersectionality and resistance among Black girls. *Qualitative Psychology*, 9(3), 211-231. <https://doi.org/10.1037/qup0000208>
- Raeisi, S., Tafazzoli, H., Tohidfam, M., & Taheri, A. (2023). A study of Baloch women's political participation according to the social stratification of Baluchistan. *Woman in Development & Politics*, 21(1), 112-83. [In Persian]. doi: [10.22059/jwdp.2022.342317.1008205](https://doi.org/10.22059/jwdp.2022.342317.1008205)
- Ramdeo, J. (2025). Black women educators' stories of intersectional invisibility: experiences of hindered careers and workplace psychological harm in school environments. *Educational Review*, 77(2), 475-494. <https://doi.org/10.1080/00131911.2023.2217358>
- Raouf Malayeri, M., Beheshti, S., Eskandari, H., & Abbaspour A. (2018). The role of family and school on the formation of gender identity of girls: A qualitative study. *Health Education and Iran Health Promot*, 6 (3), 302-311. [In Persian]. doi: [10.30699/acadpub.ijhehp.6.3.302](https://doi.org/10.30699/acadpub.ijhehp.6.3.302)
- Shahshahani, S. (2009). Balochistan. *Culture and Humanity*, 5(2), 65-80. [In Persian].
- Smith, S. (2013). Black feminism and intersectionality. *International Socialist Review*, (91). Retrieved from

<https://isreview.org/is-sue/91/black-feminism-and-intersectionality/index.html>

Soltanpour Oshobini, A., Arabestani, M., & Saroukhani, B. (2022). Identifying and prioritizing the elements of cultural identity in the creation and stability of the identity of the Turkish ethnicity. *Sociology of Social Institutions*, 8(18), 89-113. [doi: 10.22080/ssi.2021.22637.1938](https://doi.org/10.22080/ssi.2021.22637.1938)

Stokes, M. N., Hope, E. C., Cryer-Coupet, Q. R., & Elliot, E. (2020). Black girl blues: The roles of racial socialization, gendered racial socialization, and racial identity on depressive symptoms among Black girls. *Journal of Youth and Adolescence*, 49,

2175-2189.

<https://doi.org/10.1007/s10964-020-01308-5>

Tavasoli, m., & Bamery, h. (2015). A comparative study of caste system in south-east of Iran (Dalgan city) and India. *Journal of Subcontinent Researches*, 7(24), 29-46. [In Persian].

Williams, M. (2019). *Exploring the meaning making process of Black women's gendered racial identity development* (Doctoral dissertation, University of Tennessee). Retrieved from

https://trace.tennessee.edu/utk_graddiss/5789